

Worldwide Travel, Inc.

Your One Stop Shop For International Travel Needs

Michigan Office Serving Community Since 1975.
29211 Ford Rd.
Garden City, MI 48135
Tel: 734-525-7304
Toll Free: 800-504-3044
Fax: 866-300-9725

Lowest Fare Guaranteed

Los Angeles Office
2701 E. Chapman Ave.
Ste. No. 108, Fullerton, CA 92831
Phone: 714-449-7766
Toll Free: 866-889-1203
Fax: 714-449-7767

SELLING MOTELS IS OUR ONLY BUSINESS

Howard Johnson
Louisiana
41 Units, Interior Corridor
I-10 Exit Location
Asking \$2,850,000
Seller Financing

510.406.5056

Bob Seth

408.807.9784

INDUS VALLEY INVESTMENTS

Tenth Year in Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੇ ਅਤੇ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਬੀਮਜ਼

Punjab Times, Vol 10, Issue 21, May 23, 2009

20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੂਜੀ ਪਾਰੀ ਲਈ ਤਿਆਰ

ਬਿੰਦਰ ਬਸਰਾ

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਨਤੀਜੇ ਕਰੀਬ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਅਣਕਿਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਉਭਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਕਿ ਭਾਜਪ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਡੀ ਉਮੀਦ ਲਈ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ। ਤੀਜਾ ਮੋਰਚਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਦੀ ਆਸ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਗਿਆ ਜਦੋਕਿ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅੰਕਾਤ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਖੁਦ ਹਵਾ 'ਚ ਲਟਕ ਗਏ। ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਮੁ.ਪੀ.ਏ. ਨੂੰ ਇਕ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁੱਣੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੋਟਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰਾ ਉਤਰਨਗੇ।

ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਲੀਮੈਨੀ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸੀ ਪਾਰਲੀਮੈਨੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸ਼ਨ ਸੋਨੀਆਂ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਵਧਾਈ ਕੁਲਦੇ ਹੋਏ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸੀ ਪਾਰਲੀਮੈਨੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸ਼ਨ ਸੋਨੀਆਂ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਵਧਾਈ ਕੁਲਦੇ ਹੋਏ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਤੀ 18 ਮਈ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਪਰਚਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪੰਨੇ ਚਾਣ ਤੱਕ ਸ਼ਾਇਦ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਵੀ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਐਡੀ ਭਾਰੀ ਜਿੱਤ ਪਿਛੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਫ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦਾ ਅਕਸ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦੂਜੀਆਂ ਸੈਕੂਲਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁ.ਪੀ.ਏ. ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰੇਗੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਛਿੱਲਾ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀਓ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 ਉਤੇ)

ਲਿੰਟੇ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ
ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ

ਹਲਾਕ

ਕੋਲੰਬੋ: ਫੌਜ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿੰਟੇ ਮੁਖੀ ਵੇਲੂਪਿਲੈਂ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ ਲੰਘੀ 18 ਮਈ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਫੌਜ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਖਾਸ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ

ਮਾਲਵੇ 'ਚ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਪੈਰ ਹਿੱਲੇ, ਦੁਆਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲ ਮੁਕਿਆ

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼੍ਰੀਗੀ

ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਮੁ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਕਾਰਨ ਬਾਬੇ ਬਾਗ ਹੁੰਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਇਸ ਚੋਣ ਫਤਵੇਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲ ਮੌਜੂਦ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਵਿੱਖ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਕੀ ਛੁਪਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜੇ ਰੁਝਾਨ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਅਤੇ ਕਿਆਸ ਹੀ ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੀ ਵੀ 30-35 ਫੀਸਦੀ

ਗਲਤ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਣੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਸਮੇਤ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਚੋਣ ਸਰਵੇਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਿਆਦੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ।

ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਗੁੱਭ ਗੁਭਾਟ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਖੁਸ਼ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਲਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਯੁ.ਪੀ.ਏ. ਇਕ ਵਰ ਫਿਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲਿ ਦੇ ਹੋਰ ਦੁਆਬਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਚ ਬੁਗਤਿਆਂ ਸੀ। ਦੁਆਬੇ ਮਾਝੇ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੋਂ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਨਜੋੜ ਦਾ ਸਾਬਦੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲ ਮੁਕਿਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਦੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਹਿਰੀ ਹਿੱਦੂ ਅਤੇ ਦਿੱਲਿ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਨਜੋੜ ਦਾ ਸਾਬਦੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਗਨਜੋੜ ਦੇ ਉਲਟ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੈ, ਵੋਟਰ ਦੇ ਸਮੁੱਹਕ ਰੁਝਾਨ ਸਬੰਧੀ ਸਾਡੀ ਇਹ ਭਵਿੱਖਾਣੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਸਹੀ ਸਾਬਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਮਾਝੇ ਅਤੇ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਹਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਦਿੱਲਿ ਤਉਂ ਤਉਂ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਨਜੋੜ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਚ ਬੁਗਤਿਆਂ ਸੀ। ਦੁਆਬੇ ਮਾਝੇ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੋਂ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਨਜੋੜ ਦਾ ਸਾਬਦੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲ ਮੁਕਿਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 ਉਤੇ)

ਆਖਰੀ ਛੁਪਣਗਾਹ ਤੋਂ ਇਕ ਵੈਨ ਅਤੇ ਇਕ ਐਂਟੂਲੈਸ ਰਾਹੀਂ ਜੰਗ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿੰਟੇ ਮੁਖੀ ਵੇਲੂਪਿਲੈਂ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ ਲੰਘੀ 18 ਮਈ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਵਿਚ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਖਾਸ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੋਲੰਬੋ: ਫੌਜ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿੰਟੇ ਮੁਖੀ ਵੇਲੂਪਿਲੈਂ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ ਲੰਘੀ 18 ਮਈ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਵਿਚ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਖਾਸ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੋਲੰਬੋ: ਫੌਜ ਦੇ ਘੇਰੇ

Finally the wait is over...

Now, watching a movie in Chicago
will be a BIG experience

Grand Opening May 30th, 2009

Featuring Bollywood, Tollywood & International Films

Catering to a diverse film going audience & the cultural community of Chicago

5 luxury screens | digital 2k projection | stadium seating
urban stylish decor | introducing **EBONY LOUNGE** restaurant & bar

BIG Cinemas

www.BigCinemas.com

9180 Golf Road, Niles IL - 60714
Tel: 847-299-2366

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਵੇਰਵਾ

ਫਰੀਦਕੋਟ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ

ਜੇਤੂ - ਪਰਮਜੀਤ ਗੁਲਸਨ
ਵਿਰੋਧੀ - ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਫੇਨੀ
ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (457725)
ਕਾਂਗਰਸ (395668)
ਜਿੱਤ ਦਾ ਫਰਕ 62057

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਾਰ ਸਥਿਤੀ

ਖੇਤਰ	ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ	ਕਾਂਗਰਸ
ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ	56787	51072
ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ	47380	45966
ਮੋਗਾ	48990	54010
ਧਰਮਕੋਟ	52234	40226
ਗਿਦੜਬਹਾਂ	63833	37113
ਫਰੀਦਕੋਟ	44051	42068
ਜੈਤੂ	48091	39276
ਕੋਟਕਪੁਰਾ	42496	41035
ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ	46586	44209

ਪਟਿਆਲਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ

ਜੇਤੂ - ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ
ਵਿਰੋਧੀ - ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜ਼ਰਾ
ਕਾਂਗਰਸ (474188)
ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (376799)
ਜਿੱਤ ਦਾ ਫਰਕ 97389

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਾਰ ਸਥਿਤੀ

ਖੇਤਰ	ਕਾਂਗਰਸ	ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ
ਨਭਾ	58106	41055
ਪਟਿਆਲਾ	63996	34032
ਰਾਜਪੁਰਾ	48806	37433
ਡੇਰਾ ਬੱਸੀ	52794	43680
ਘੱਨੋਰ	44862	41837
ਸਨੌਰ	57792	54228
ਪਟਿਆਲਾ	59554	19784
ਸਮਾਨਾ	52145	44325
ਸੂਤਰਾਣਾ	48376	48254

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ

ਜੇਤੂ - ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਾਜ਼ਵਾ
ਵਿਰੋਧੀ - ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ
ਕਾਂਗਰਸ (447969)
ਭਾਜਪਾ (439610)
ਜਿੱਤ ਦਾ ਫਰਕ 8359

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਾਰ ਸਥਿਤੀ

ਖੇਤਰ	ਕਾਂਗਰਸ	ਭਾਜਪਾ
ਸਜਾਨਪੁਰ	44922	44340
ਭੱਆ	47076	45633
ਪਠਾਨਕੋਟ	42496	41048
ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	44377	50715
ਦੀਨਾਨਗਰ	54181	50737
ਕਾਦੀਆਂ	61175	49242
ਬਟਾਲਾ	61711	40099
ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ	42709	52810
ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ	49322	60986

ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ

ਜੇਤੂ - ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਿਬੜਾ
ਵਿਰੋਧੀ - ਚਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਕਾਂਗਰਸ (392554)
ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (359255)
ਜਿੱਤ ਦਾ ਫਰਕ 34299

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਾਰ ਸਥਿਤੀ

ਖੇਤਰ	ਕਾਂਗਰਸ	ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ
ਬੱਸੀ ਪਠਾਣਾ	36055	35966
ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ	43548	30920
ਅਮਲੋਹ	38451	7272
ਖੰਨਾ	46204	36446
ਸਮਰਾਲਾ	47849	47401
ਸਾਹਨੇਵਾਲ	46818	43947
ਪਾਇਲ	47143	45867
ਰਾਈਕੋਟ	45906	44299
ਅਮਰਗੜ੍ਹ	46264	38668

ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ

ਜੇਤੂ - ਰਵਨੀਤ ਬਿੱਟ੍ਟ
ਵਿਰੋਧੀ - ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਚੰਗਾ
ਕਾਂਗਰਸ (404818)
ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (335629)
ਜਿੱਤ ਦਾ ਫਰਕ 69189

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਾਰ ਸਥਿਤੀ

ਖੇਤਰ	ਕਾਂਗਰਸ	ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ
ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ	46040	44926
ਚਮਕੋਰ ਸਾਹਿਬ	53218	43436
ਖਰੜ	59130	34589
ਗੁਰੂਸੰਕਰ	36047	38863
ਬਲਾਚੰਦਰ	30367	30157
ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ	38572	37587
ਬੰਗਾ	38024	33895

ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ

ਜੇਤੂ - ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ
ਵਿਰੋਧੀ - ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਕਾਂਗਰਸ (435720)
ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (467980)
ਜਿੱਤ ਦਾ ਫਰਕ 32260

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਾਰ ਸਥਿਤੀ

ਖੇਤਰ	ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ	ਕਾਂਗਰਸ
ਜੰਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ	48338	46061
ਤਰਨਤਾਰਨ	48529	48866
ਬੇਮਕਰਣ	65874	51092
ਪੱਟੀ	57195	47389
ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ	56018	51353
ਬਾਬਾ ਬਲਾਲਾ	51800	49178
ਕਪੂਰਬਲਾ	34198	45836
ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ	41745	43295
ਜ਼ੀਰਾ	52608	64266

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੋਈ ਛਿਟ-ਪੁਟ ਹਿੱਸਾ, ਦੋ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਮੋਗਾ : ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਲੰਘੀ 16 ਮਈ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਆ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਦੋ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੁਝ ਵਰਕਰਾਂ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟਰ ਅਤੇ ਇਕ ਕੈਮਰਾ ਮੈਨ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅਪਣੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰਕੁਟ ਕਰਕੇ ਫੱਟੜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਮੋਗਾ ਦੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਮੰਨੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੈਨੀਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਤਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਜੋਹੜ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਣਪੜਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਫੱਟੜ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ

ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ

ਬਠਿੰਡਾ : ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ 'ਤੇ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਨੋਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਿਕਟ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 1,20,948 ਵੇਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ 'ਚ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਲੀਡ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ 5,29,472 ਵੇਟਾਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 4,08,524 ਵੇਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਕੀ ਦੇ 20 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਬਠਿੰਡਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨੂੰਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰੈਤ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 10,49,412 ਵੇਟਾਂ ਪਈਆਂ, ਜਿਸ 'ਚੋਂ 1184 ਵੇਟ ਲੰਬੀ, ਬਠਿੰਡਾ ਦਿਹਾਤੀ ਤੋਂ ਮੌਤ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਈ.ਵੀ.ਐਮ. ਨਾ ਬੁੱਲ੍ਹੁਣ ਕਾਰਨ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਨਾ ਆਈ। ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਆਈਆਂ 99 ਵੇਟਾਂ 'ਚੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ 40 ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 52 ਵੇਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਦੌਰ ਬਾਅਦ ਬਣੀ 7,289 ਦੀ ਲੀਡ ਹਰ ਦੌਰ ਬਾਅਦ ਵਧਦੀ ਹੀ ਰਹੀ। ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਇਹ ਲੀਡ 1,20,948 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਈ।

ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਠਿੰਡਾ ਸਹਿਰੀ ਤੋਂ ਮਾਨਸਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਲੀਡ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਬਠਿੰਡਾ ਸਹਿਰੀ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡ 15,289 ਦੀ ਰਹੀ, ਜਦਕਿ ਮਾਨਸਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਇਹ ਲੀਡ ਆਖੀ ਦੌਰ 'ਤੇ ਆ ਕੇ 1506 ਉਪਰ ਸਿਮਰ ਗਈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਸਹਿਰੀ ਤੋਂ 60,951 ਵੇਟ ਮਿਲੀ, ਜਦਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ 45,662 ਵੇਟ ਪਈਆਂ। ਮਾਨਸਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 62,663 ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ 61,157 ਵੇਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ।

ਬਠਿੰਡਾ ਸਹਿਰੀ ਤੋਂ 32 ਪਿੰਡਾਂ ਸਮੇਤ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਸੀ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਉਹ ਤੇ ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਅਜੀਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੌਫ਼ਰ ਹੀ ਵਾਹਦ ਬਠਿੰਡਾ ਦਲ ਨੇ ਹੀ ਲੀਡ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨਿਕਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਲੀਡ ਦਿਵਾਈ।

ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ

ਜੇਤੂ - ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ
ਵਿਰੋਧੀ - ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (529472)

ਕਾਂਗਰਸ (408472)

ਜਿਤ ਦਾ ਫਰਕ 120927

ਖੇਤਰ

ਲੰਬੀ	66924
ਭੁਚੋ ਮੰਡੀ	6364
ਬਠਿੰਡਾ	45662
ਬਠਿੰਡਾ	49870
ਤਲਵੰਡੀ	51233
ਮੌਤ	55730
ਮਾਨਸਾ	61157
ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ	68757
ਬੁਢਲਾਡਾ	68451

ਕਾਂਗਰਸ	32029
ਪ੍ਰਕਾਸ਼	4491
ਬਾਦਲ	60951
ਬਾਦਲ	39016
ਬਾਦਲ	36984
ਬਾਦਲ	41624
ਬਾਦਲ	62663
ਬਾਦਲ	43569
ਬਾਦਲ	46642

ਸੁੱਟੇ।

ਇਕੱਲੇ ਇਸ ਹਲਕੇ 'ਚੋਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲੋਂ 34,895 ਵੇਟਾਂ ਵਧੇਰੇ ਭੁਗਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2007 ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਨੇਤਲੇ ਵਿਰੋਧੀ ਮਹੇਸੂਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੋਂ 9187 ਵੇਟਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਜਿਤੇ ਸਨ। ਲੰਬੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਦੂਜੇ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਜਿਤੇ ਨਵੀਂ ਨਵੀਂ ਹੱਦਬੰਦੀ ਬਾਅਦ ਮੌਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 14,106 ਵੇਟਾਂ ਨਾਲ ਲੀਡ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ 55,730 ਵੇਟਾਂ ਪਈਆਂ, ਜਦਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 41,624 ਵੇਟਾਂ ਪਈਆਂ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਮੌਤ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਸੀਟ ਤੋਂ 4322 ਵੇਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿਤਿਆ ਸੀ।

ਬਠਿੰਡਾ ਦਿਹਾਤੀ ਹਲਕੇ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ 23,188 ਵੇਟਾਂ ਵਧੇਰੇ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਹਲਕੇ 'ਚੋਂ 66,757 ਵੇਟਾਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 43,569 ਵੇਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2007 'ਚ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੰਦੜ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਜਿਤੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਤੀਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲੀਡ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬੁਢਲਾਡਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ 21,809 ਵੇਟਾਂ ਜਿਆਦਾ ਮਿਲੀਆਂ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ 68,451 ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 46,642 ਵੇਟਾਂ ਪਈਆਂ। ਸਾਲ 2007 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹਰਬੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾਤੇਵਾਸ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੰਗਤ ਰਾਏ ਬਾਂਸਲ ਨੇ 11,815 ਵੇਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਜਿਲੇ 'ਚੋਂ ਭੁਚੋ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੀਡ ਪਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 33,174 ਵੇਟਾਂ ਪਈਆਂ, ਜਦੋਕਿ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2,16,989 ਵੇਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਲੋਕ ਭਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਮਵਾਲੀਆ ਨੂੰ 1,15,012 ਵੇਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਹਿਰੀ ਨੂੰ 5262 ਵੇਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਗੀਤਾ ਗਾਈ ਨੂੰ 1108, ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ ਨੂੰ 1085, ਨਵਨੀਤ ਨੂੰ 1937, ਰਾਜ ਜਦਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 44,994 ਵੇਟਾਂ ਪਈਆਂ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਫੁੱਟ ਨੇ ਹਰਾਇਆ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸੇ ਜਿਹੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਨੂੰ

ਅਤੇ ਸੁਨਾਮ ਤੋਂ ਵਿਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਨੇ ਲੀਡ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਕਿ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ, ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਦਿੜ੍ਹਬਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੀਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕੀ। ਵਿਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੀਡ ਬਹਨਾਲ ਹਲਕੇ

ਲੀਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਮਾਣ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਦੇ ਜੱਦੀ ਹਲਕੇ ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ ਨੇ ਰੱਖਿਆ, ਜਿਥੇ ਢੀਂਡਸਾ ਨੂੰ 10,967 ਵੇਟਾਂ ਦੀ ਲੀਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਸ੍ਰੀ ਢੀਂਡਸਾ ਨੂੰ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਤੋਂ 2425 ਵੇਟਾਂ ਅੱਤੇ ਦਿੜ੍ਹਬਾਂ ਤੋਂ 1693 ਵੇਟਾਂ ਦੀ ਲੀਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 33,174 ਵੇਟਾਂ ਪਈਆਂ, ਜਦੋਕਿ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2,16,989 ਵੇਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਲੋਕ ਭਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਮਵਾਲੀਆ ਨੂੰ 1,15,012 ਵੇਟਾਂ ਪਈਆਂ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੰਹਮਦ ਜ਼ਮੀਲ-ਉਲ-ਰਹਿਮਾਨ ਨੂੰ 69,943 ਵੇਟਾਂ ਅੱਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੱਤੇ ਮੈਡਿਸਰ ਦੇ ਅਗੂ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 33,174 ਵੇਟਾਂ ਪਈਆਂ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਰਬੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾਤੇਵਾਸ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੰਗਤ ਰਾਏ ਬਾਂਸਲ ਨੇ 11,815 ਵੇਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਜਿਲੇ 'ਚੋਂ ਭੁਚੋ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ

ਤਿੰਨੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਹੀ ਸਰਕਾਰਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸੂ.ਪੀ.ਏ. ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਤਾਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਤਿੰਨ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਦਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ, ਉੜੀਸਾ ਵਿਚ ਬੀਜੂ ਜਨਤਾ ਦਲ ਅਤੇ ਸਿੱਕਮ ਵਿਚ ਸਿੱਕਮ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਫਰੰਟ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ।

ਬਾਦਲ ਵਰਗਾ ਮਿਹਨਤੀ ਲੀਡਰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ-ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਬਾਂਡਿਆ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਣਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਰ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਥਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਥੇ ਸਭਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹਰਸਿਮਰਤ ਬਾਦਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ ਬਾਦਲ ਪਰਵਾਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੀ। ਬਾਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿਮ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਾਂਡਿਆ ਹਲਕੇ ਦਾ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੈਨੂੰ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਂਡਿਆ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲੱਭੇ ਜਾਣਗੇ।

ਹਿਮਾਚਲ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 1 ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 3 ਸੀਟਾਂ

ਸਿਮਲਾ : ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ 4 ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ 3 ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਖਾਤੇ 'ਚ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੰਡੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ 5 ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਵੀਰਭੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਮੀਰਪੁਰ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਪੂਲ ਦੇ ਸਹੂਲਤ ਅਨੁਰਾਗ ਠਾਕੁਰ ਨੇ 7607 ਵੇਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਿਰਿੰਦਰ ਠਾਕੁਰ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ। ਵੀਰਭੰਦਰ ਹੱਥੋਂ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰੇਮੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਹਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ ਪਰ ਸਿਰਫ 13343 ਵੇਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਾਜਨ ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਨੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ 1784 ਵੇਟਾਂ ਦੇ ਮਾਮੂਲੀ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ।

ਮਾਝੇ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਪੰਥਕ ਸੁਰ ਨੇ ਰਾਣੇ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕੀਤਾ

ਤਰਨਤਾਰਨ : ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਬਛੁੰਨ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ੍ਰੌਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਡਾ। ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 32,260 ਵੇਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਦੀਆਂ ਕੁਲ 13,32,001 ਵੇਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 9,46,683 ਵੇਟਾਂ ਪੋਲ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਡਾ। ਅਜਨਾਲਾ ਨੂੰ 4,67,980 ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 4,35,720 ਵੇਟਾਂ ਪਈਆਂ।

ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 13 ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਅਜਮਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਡਾ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ ਨੂੰ 13,333 ਭਾਰਤੀ ਗਾਉਂ ਤਾਜ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਨੂੰ 2005,

ਹਾਸਰਤ ਕਲਾਕਾਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਰਿਖੀ ਨੂੰ 4538 ਵੇਟਾਂ ਹੀ ਮਿਲਿਆਂ।

ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਤੋਂ 48,866 ਅਤੇ ਡਾ। ਅਜਨਾਲਾ ਨੇ 48,529 ਵੇਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਪੂਰਬਲਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 45,836 ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 34,198 ਵੇਟਾਂ ਹਾਸਲ ਹੋਈਆਂ।

ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਇਲਕੇ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਨੇ ਰਾਣੇ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਹੈ।

ਕੰਡੇ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਗੋਆ ਦੀ ਧਰਤੀ। ਡਾਕਟਰੀ ਲੋਡਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹੈ ਭਾਰਤ।

ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਸਨਾਤ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਨ 2004 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 34.6 ਲੱਖ ਸੀ ਜੋ 2008 ਵਿਚ ਵਾਧ ਕੇ 53.7 ਲੱਖ ਹੋ ਗਈ। ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ 57 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਵਿਚ 14 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਨ 2004 ਵਿਚ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਅਮਦਾਨ 6.2 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 2008 ਵਿਚ ਵਾਧ ਕੇ 11.7 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ 90 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਕੀਤੀ 8 ਲੱਖ ਯਾਤਰੂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੈਰ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਟੈਕਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਏਅਰ ਟਰੈਫਿਕ ਫਿਊਲ ਦੀ ਕੱਟੋਂ ਦੀ ਇਸਾਜ਼ਤ ਦੇ ਕੇ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਕਮੀ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ।

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography
(with flash mount Album)

Live Video Display with Large Screens
DJ Service with Laser Lights
Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN
(725-7926)
(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767

E-mail: raj@syanvideo.com
or visit at: www.syanvideo.com

Desi Bazar

Now Proudly Serving You At Two Locations

916 E. Main Street #118,
Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040
Fax: 317-888-2050

6663 W Washington St
Indianapolis, IN 46231
Tel: 317-247-7240
Fax: 317-247-7250

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਖਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ 19 ਵਿਧਾਇਕਾਂ 'ਚੋਂ 17 ਹਾਰੇ

ਜਲੰਧਰ : ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸੂ.ਪੀ.ਏ. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਮੁੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੁਣੇ ਗਏ 19 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 17 ਖੋਤੁਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਾਰੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਰੀਆਂ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਦਮੀਆਂ ਦਾ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲੋਂ ਮੋਹ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਵਧ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਵਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕੀ।

ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ

ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪੈਂਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਲਕਸ਼ਮੀਕਾਂਤਾ ਚਾਵਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਉੱਤਰੀ ਤੋਂ ਅਨਿਲ ਜੋਸੀ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਦਸ਼ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਮਰਜਿੰਦਰ ਸਾਹੀ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਤੀਕਸ਼ਣ ਸੁਦ, ਫਗਵਾਤਾ ਤੋਂ ਸਵਰਨਾ ਰਾਮ, ਲਿਧਿਆਣਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਉੱਤਰੀ ਤੋਂ ਹਰੀਸ਼ ਬੇਦੀ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਕੇਂਦਰੀ ਤੋਂ

ਸੁਜਾਨਪੁਰ ਤੋਂ ਗਣੇਸ਼ ਸਿੰਘ, ਭੋਆ ਤੋਂ ਬੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਪਟਿਆਲਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਰਾਜਪੁਰਾ ਤੋਂ ਰਾਜ ਖੁਰਾਣਾ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਉੱਤਰੀ ਕੇ.ਡੀ. ਭੰਡਾਰੀ, ਜਲੰਧਰ ਕੇਂਦਰੀ ਤੋਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਤੋਂ ਭਗਤ ਚੁਨੀ ਲਾਲ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਾਰੇ ਹਨ।

ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਜੇ ਜੇ ਨ

ਸ਼ੁਹਿਰੀ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਰਾਜ ਗਾਇਕ ਹੰਸ ਦਾ ਮਾਣ

ਜਲੰਧਰ : ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਜਲੰਧਰ (ਰਾਖਵਾਂ) ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ. ਜੇਤੂ ਰਹੇ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਸੋਤ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਨੂੰ 36,445 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਦੋਅਥੀ ਦੀ ਇਸ ਵੱਕਾਰੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 4 ਲੱਖ 8 ਹਜ਼ਾਰ 103 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਜਦੋਕਿ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਨੂੰ 3 ਲੱਖ 71 ਹਜ਼ਾਰ 658 ਵੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ।

ਪਿਛਲੀਆਂ 2004 ਦੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਨੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਇਸ ਸੀਟ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਰਾਣਾ ਗਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨੇਰੇਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ ਨੂੰ 33 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਸੀ। ਜਲੰਧਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬਸਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 93 ਹਜ਼ਾਰ 592 ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਦੋਕਿ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਬਸਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇਵੀ ਦਾਸ ਨਾਹਰ ਨੇ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵੋਟ ਲਈ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 1977 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਈਆਂ 11 ਪਾਰਲੀਮੈਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚੋਂ 7 ਵਾਰ ਇਥੋਂ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ. ਜਿੱਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ੁਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਧਾਨ

ਜਲੰਧਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ	
	ਜੇਤੂ - ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ.
	ਵਿਰੋਧੀ - ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ
	ਕਾਂਗਰਸ (408103)
	ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (371658)
	ਜਿੱਤ ਦਾ ਫਰਕ 36445

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਾਰ ਸਥਿਤੀ

ਕਾਂਗਰਸ	ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ
44219	34094
45066	32108
55591	36815
47804	36018
42045	40602
44151	50271
40557	56505
48661	46355
39793	38808

ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਪੀ. ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਤੋਂ 13,498, ਜਲੰਧਰ ਕੰਦਰੀ ਤੋਂ 10,125, ਜਲੰਧਰ ਉੱਤਰੀ ਤੋਂ 18,776 ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਕੈਂਟ ਤੋਂ 11,786 ਦੀ ਲੀਡ ਮਿਲੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲੰਘੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਜਲੰਧਰ ਦੇ 10 ਵਿਧਾਨ

ਸਹਿਰ ਦੇ ਚਾਰਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ, ਜਲੰਧਰ ਕੰਦਰੀ, ਜਲੰਧਰ ਉੱਤਰੀ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਕੈਂਟ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਸੋਤ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ

ਹਨ, ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 20,897 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਲੀਡ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸੋਨੀ ਸੋਨੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਲਕਸਮੀ ਕਾਂਤਾ ਚਾਵਲਾ ਦੇ ਹਲਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੇਂਦਰੀ ਤੋਂ 9464 ਵੋਟਾਂ, ਹਲਕਾ ਉਤਰੀ ਤੋਂ 5108 ਵੋਟਾਂ, ਹਲਕਾ ਪੂਰਬੀ ਤੋਂ 8331 ਵੋਟਾਂ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਦੱਖਣੀ ਤੋਂ 1874 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਲੀਡ ਮਿਲੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਲ 2004 ਵਿਚ ਇਸ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਐਲ. ਭਾਟੀਆ ਨੂੰ 1 ਲੱਖ 9 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 2007 ਵਿਚ ਹੋਈ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਗਲਾ ਨੂੰ 77,626 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ।

ਸ੍ਰੀ ਸੋਨੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਮਜ਼ਿਠਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਾਂਸੀ ਵਿਚੋਂ ਪਈਆ। ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜ਼ਿਠੀਆ ਦੇ ਹਲਕਾ ਮਜ਼ਿਠਾ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ 20,401 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਲੀਡ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਰਾਜਸਾਂਸੀ ਤੋਂ 15,249 ਵੋਟਾਂ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਅਟਾਰੀ ਤੋਂ 5760 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਲੀਡ ਮਿਲੀ। ਸ਼ੁਹਿਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਪੱਛਮੀ ਜਿਥੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸੋਨੀ ਸੋਨੀ ਸੋਜੂਦਾ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ

ਹਨ, ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 900 ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ, ਜਦੋਕਿ ਬਰਾੜ ਨੂੰ 4 ਲੱਖ 29 ਹਜ਼ਾਰ 829 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ। ਬਸਪਾ

ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨਸਾਹਿਆ ਨੂੰ 29713 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਜਦੋਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦੇ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਨੂੰ 4161 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਅਖੋਰ ਵਿਚ ਘੁਬਾਇਆ ਨੂੰ 31453 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਜਦੋਕਿ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੂੰ 41942 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਫਾਨਿਲਕਾ ਤੋਂ ਘੁਬਾਇਆ ਨੂੰ 49921 ਅਤੇ ਬਰਾੜ ਨੂੰ 46678 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਫਾਨਿਲਕਾ ਤੋਂ ਘੁਬਾਇਆ ਨੂੰ 49921 ਅਤੇ ਬਰਾੜ ਨੂੰ 46678 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 70789 ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 50258 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਹਰਸਹਾਏ ਤੋਂ ਘੁਬਾਇਆ ਨੇ 53421 ਅਤੇ ਬਰਾੜ ਨੇ 44573 ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ।

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ (ਦਿਹਾਤੀ) ਰਿਜ਼ਰਵ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚੋਂ ਘੁਬਾਇਆ ਨੂੰ 67198, ਜਦੋਕਿ ਬਰਾੜ 47884 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ (ਸ਼ੁਹਿਰੀ) ਵਿਚ ਘੁਬਾਇਆ ਨੇ 35663 ਤੇ ਬਰਾੜ ਨੇ 53514 ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਬੱਲੂਆਣਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 43545 ਜਦੋਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 47536 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਘੁਬਾਇਆ ਨੂੰ 46939, ਜਦੋਕਿ ਬਰਾੜ ਨੂੰ 51661 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਮਲੋਟ ਵਿਚ ਘੁਬਾਇਆ ਨੂੰ 51887 ਤੇ ਬਰਾੜ ਨੂੰ 44840 ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ।

ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ

ਹੋਈਆਂ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਕਰੀਬ 71 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਘੁਬਾਇਆ ਨੂੰ 4 ਲੱਖ 50 ਹਜ਼ਾਰ

ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਕੁਝ 9 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਵਾਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ੁਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਧਾਨ

ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ

ਹੋਈਆਂ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਕਰੀਬ 71 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਘੁਬਾਇਆ ਨੂੰ 4 ਲੱਖ 50 ਹਜ਼ਾਰ

ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਕੁਝ 9 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਵਾਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ੁਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਧਾਨ

ਕਾਫੀ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਗਿਆ ਰਾਹੁਲ ਦਾ ਪੱਤਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ 1989 ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦਾ 'ਪੱਤਾ' ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ 106 ਚੋਣ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਮੁਹਿਮ 'ਰਤੇ ਸ਼ੇਰੀ ਲਿਆਈ ਰੱਖੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਜੰਮੇ ਜਮਾਏ ਗੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੋਧ ਲਾਈ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ 30 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੀਟਾਂ 'ਸੂਥਾ' ਕੱਟੇ ਵਿਚ ਦਿਵਾਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ 4, ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਆਧਾਰੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕਤ ਪੱਕੀ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ 106

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 23 ਮਈ, 2009

ਗਿਆਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖਿਨ ਖਿਨ ਭੁੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਂ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਹੋਣਗੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਚੌਥੇ ਮੌਰਚੇ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਲੋੜ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਦੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੱਬੇਪੱਖੀ, ਭਾਜਪਾ, ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਅਤੇ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਲੋਕ ਜਨ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੰਧਾਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੰਦਰਾਬਾਬੂ ਨਾਇੜੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਤੇਲਗੂ ਦੇਸਮ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਉਪਰ ਉਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਜੈਲਿਤਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਅੰਨਾ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨਹੀਂ ਸੁਧਾਰ ਸਕੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ.-ਕਾਂਗਰਸ ਗਠਜੋੜ ਨੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਚੰਗੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿਖਾਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਯੂ.ਪੀ.ਐਫ. ਕੇਰਲਾ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਥੇ ਵੀ ਮੰਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਭੂਮਲ ਵਾਲੇ ਗੱਠੋਜੜ ਨੇ ਵੱਡੀ ਢਾਹ ਲਾਈ ਹੈ। ਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਬੱਡੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਡਾ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਹੀ ਹੋਣਗੇ।

ਨਤੀਜਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਰਾਹੂਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿਆਸ-ਅਰਾਈਆਂ ਡਾ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਠੱਪ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਟੋਂ ਵਜੋਂ ਆਉਂਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਲੋਂ 1991 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਪਨਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਆਰਥਿਕ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਇਸ ਜਿੱਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਰਥਿਕ ਮਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਜ਼ਰਾਂਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਭਾਣਾ ਵੀ ਵਾਪਰਿਆ ਕਿ ਵਰਣ ਗਾਂਧੀ, ਅਡਵਾਨੀ ਤੇ ਮੇਦੀ ਦੀ ਤਿੱਕੜੀ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲ ਪੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਹੂਲ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਨਤੀਜੀ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗਠਜੋੜ ਕਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀਆਂ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸਮੁੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਆਪਕ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸੀਲਾ ਦੀਕਿਸ਼ਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ ਟਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਪਿੱਛੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਰਾਜ ਜਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਸ਼ਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਉਸੇ ਪਾਰਟੀ/ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਅੰਧਾਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਲਟਡੇਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜਤਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ।

ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਤਕਰੀਬਨ ਕੱਢੂਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਵਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਕੇਰਲਾ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਲੱਗਿਆ। ਇਹ ਤੱਕ ਹਰਜੇ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਹਾਰ ਨਾਲ ਕਾਰਤ ਅਤੇ ਬੁੱਧਾਦੇਵ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਵਿਚਾਰਲੇ ਖਿਚੋਤਾਣ ਸੂਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ ਟਰਮਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੂਧਾਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਤੀਜਾ ਮੌਰਚਾ ਅਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੇਣੋਂ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਬੈਂਚਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਕਥਿਤ ਚੌਥੇ ਮਰਜ਼ੇ ਦੇ ਆਗੂ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੋਨੀਆ ਦੇ ਤਰੇਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਇਥੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਉਪਰ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਸੀਟਾਂ ਉਪਰ ਤਾਂ ਚੋਣ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਆਸਅਰਾਈਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਵੀ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦੋ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਭਵਿਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਸੀਟਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਫੇਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ ਇਕ ਪੱਧਰ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਫਿਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਸਤ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਸ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਵੱਡਾ ਉਲਟਡੇਰ ਬਠਿੰਡਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮਰੱਬ ਨੇਤਾ ਜਗਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾਤ ਸੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ ਜਿਹੇ ਨਵੇਂ ਆਗੂ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਠਿੰਡਾ ਸੀਟ ਉਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਾ ਲਾਲੂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਅਕਾਲੀ ਦਾ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਅਕਾਲੀ ਦਾ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਅਕਾਲੀ ਦਾ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਅਕਾਲੀ ਦਾ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਭਾਰ

ਜੁਰਦਾਰੀ ਤੇ ਕਰਜ਼ਈ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਭੇਟ ਯਾਦਗਾਰੀ ਰਹੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਬੁਸ਼ ਸਮੇਤ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸੂਂ ਦੋਵਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਦੋ-ਪੱਖੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਤਿੰਨ-ਪੱਖੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ। ਹਾਮਿਦ ਕਰਜ਼ਈ, ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜੁਰਦਾਰੀ ਅਤੇ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਹੀ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨਾਲ ਵੀ ਪਾਕਿ-ਅਫਗਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ ਨੇ ਕਈ ਘੰਟੇ ਬਿਤਾਏ। ਦੋਵਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਂਸਦ (ਕਾਂਗਰਸ) ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨੌਜਾਂ, ਦੋਵਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਾਰਤਾ ਵੀ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਆਖਰ ਮੁਲ ਸੰਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ? ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਫ-ਸਾਫ਼ ਟੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਦੀ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਥ ਦੇਣਗੇ। ਜੁਰਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਦੋ ਅਫਵਾਹਾਂ ਜੋ ਫੜ ਰਹੀਆਂ ਸਨ-ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਲੈ ਆਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅੱਗੇ ਗੋਢੇ ਟੇਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਕੰਮ ਤਾਂ ਫੌਜ ਨੂੰ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਫੌਜ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਅਲਕਾਇਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

ਦੂਜੀ ਅਫਵਾਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਮੀਆਂ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਪਲੋਸ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ। ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਲੁਕਿਆ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਪਰਾਏ ਪਠਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਉਹ ਅਸਲੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੋਵਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਵਿੱਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਕਿ ਬੁਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਦੋ ਰੱਖੀ ਸੀ।

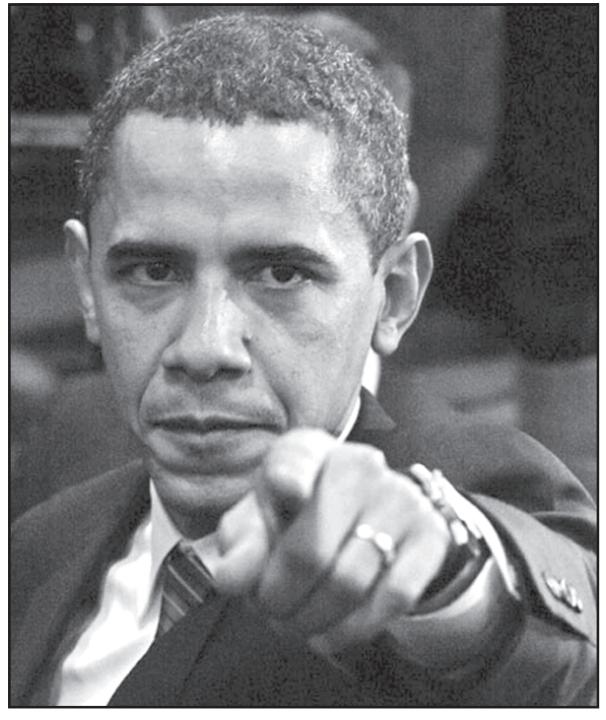
ਓਬਾਮਾ, ਹਿਲੇਰੀ, ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਟਕ-ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮਦਦ ਬਿਲਕੁਲ ਰੋਕੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਮਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੋਵੇਂ ਨੇਤਾ, ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼, ਦੋਵੇਂ ਫੌਜਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਉਖਾਤ ਸੁਟਣ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਸ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਅਭਿਆਨ ਦੋ ਰਾਨ ਕਰਜ਼ਈ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਟੀਕਾ-ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਜ਼ਈ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਕਰਜ਼ਈ ਖ਼ਿਲਾਫ ਜਲਮਈ, ਖਲੀਜ਼ਈ, ਅਸਰਫ ਗਨੀ, ਅਲੀ ਜਲਾਲੀ ਜਿਹੋ ਅਫਗਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲੜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਅਭਿਆਨ ਦੋ ਰਾਨ ਕਰਜ਼ਈ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਟੀਕਾ-ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਜ਼ਈ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਰਜ਼ਈ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਗਰਮਾਗਰਮੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਥੇ ਬਚੇ ਮਸ਼ੂਰ ਹਨ।

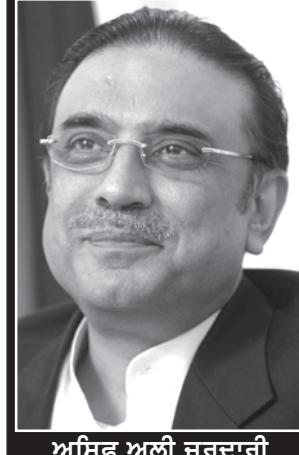
ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਅਭਿਆਨ ਦੋ ਰਾਨ ਕਰਜ਼ਈ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਟੀਕਾ-ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਜ਼ਈ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਰਜ਼ਈ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਗਰਮਾਗਰਮੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਥੇ ਬਚੇ ਮਸ਼ੂਰ ਹਨ।

ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਅਭਿਆਨ ਦੋ ਰਾਨ ਕਰਜ਼ਈ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਟੀਕਾ-ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਜ਼ਈ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਰਜ਼ਈ ਖ਼ਿਲਾਫ ਜਲਮਈ, ਖਲੀਜ਼ਈ, ਅਸਰਫ ਗਨੀ, ਅਲੀ ਜਲਾਲੀ ਜਿਹੋ ਅਫਗਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲੜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਅਭਿਆਨ ਦੋ ਰਾਨ ਕਰਜ਼ਈ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਟੀਕਾ-ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਜ਼ਈ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਰਜ਼ਈ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਗਰਮਾਗਰਮੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਥੇ ਬਚੇ ਮਸ਼ੂਰ ਹਨ।

ਦੋਵਾਂ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਯੂਧ ਲਈ 83 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਫੌਜੀ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੁੱਲ ਮਦਦ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 40-50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤਕ ਵਾਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਂਸਦਾਂ ਨੇ ਗਮਿਦ ਕਰਜ਼ਈ ਅਤੇ ਜੁਰਦਾਰੀ ਦੀ ਇਨ੍ਹੀ ਰਗਤਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਸ

ਹਾਮਿਦ ਕਰਜ਼ਈ

ਅਸਿਫ ਅਲੀ ਜੁਰਦਾਰੀ

ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਏ।

ਅਮਰੀਕੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਵਰਵੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਫੁੱਕ ਮਾਰ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਫੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅਸਲੀ ਮਾਲਿਕਾਂ ਯਾਨਿ ਸਾਂਸਦਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਕਚਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸ਼ਾਹਿਦ ਇੰਨਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਚੇਤਾਵਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਲੀ 'ਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਪੁੱਛ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡਾ ਚੰਮ ਨਹੀਂ ਕੰਮ ਚਾਰਿਦਾ ਹੈ।

ਤੇਜ਼ ਵਿਕਾਸ ਚੀਨ ਦੀ ਤਾਕਤ, ਜਮ੍ਹਾਰੀਅਤ ਭਾਰਤ ਦੀ

ਲੰਦਨ ਵਿਚ ਇਸ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਇਕ ਚਰਚਾ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆਂ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਜੁਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚਾ ਰਹੇ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, 'ਭਵਿੱਖ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੈ ਚੀਨ ਦਾ ਨਹੀਂ।'

ਚੀਨ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ

— ਗੁਰਚਰਨ ਦਾਸ —

ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਸਤ-ਵਿਆਸਤ ਲੋਕਤੰਤਰ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸੱਚ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਲੋਕਤੰਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਧਰਮ ਹੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੁੱਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ

ਦੇ ਬਾਬਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੋਰੇਕ ਮੇਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰੇਕ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਦਾ ਨਿਰੇਸ਼, ਆਉਟਪੁਟ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਸ਼ਾ

ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਸਤ

ਲਿਖਤੁਮ

ਬਗੂਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਰੱਦੂਦ ਕਰਨ ਤੋਂ, ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਦੀਦਾਰੇ ਸੱਖਿਆਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਰਤਾਰਾਂ ਤੱਕ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੈਬਿਨਿਆਂ ਤੱਕ, ਸਕਲਾਂ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੱਕ ਅਤੇ ਅਨੁਪਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਕਈ ਦੀਗੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੱਕ, ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਕਧਾਰ ਖਿੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸੱਸ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਨੂੰ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਣ-ਕੱਪੜੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਵਹਾਂ 'ਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਰੰਗੀਲੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆਇਆ। ਬੁਸੀ ਨਾਲ ਖੀਵਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਮਾਸਕੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੰਗਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਗਰੀਬ ਮਾਸਕੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਆਈ, ਉਹ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗ- 'ਜੀ ਹਜ਼ੁਰ, ਜੇ ਤੁਠੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਬਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਦਿਉਂ।'

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਓਟ ਵਿਚ ਚੰਮ ਦੀਆਂ

ਪਰਿੰਦਾ, ਇਕ ਦਮ ਫੁਰਰ ਕਰਕੇ ਉਡਿਆ। ਫਰ ਕੇ ਘੋੜਾ ਐਸਾ ਤ੍ਰਭਕਿਆ ਕਿ ਸਣੇ ਅਸਵਾਰ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਜਾ ਡਿੱਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਅੱਜਾਸੀ ਟੋਲੇ ਨੂੰ ਤੈਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ। ਦੇਵਨੇਤ ਨਾਲ ਲਾਗੇ ਹੀ ਇਕ ਮਾਸਕੀ ਅਪਣੀ ਮਸ਼ਕ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਣ-ਕੱਪੜੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਵਹਾਂ 'ਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਰੰਗੀਲੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆਇਆ। ਬੁਸੀ ਨਾਲ ਖੀਵਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਮਾਸਕੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੰਗਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਗਰੀਬ ਮਾਸਕੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਆਈ, ਉਹ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗ- 'ਜੀ ਹਜ਼ੁਰ, ਜੇ ਤੁਠੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਬਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਦਿਉਂ।'

ਇੱਥੇ ਕਿਹਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ 'ਹ' ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ-

ਸਵੇਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਮਾਸਕੀ ਰਾਜ ਮਹਿਲੀਂ ਜਾ ਵੜਿਆ। ਸਾਰੇ ਦਰਬਾਰੀ, ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੁਕ ਕੁਕ ਸਲਾਮਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਸ਼ਾਹੀ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬਹਿਦਿਆਂ ਸਾਰ 'ਮਾਸਕੀ ਮਹਾਰਾਜੇ' ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁਕਮ ਸਾਦਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚਮੜੇ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ਕਾਂ ਕੱਟ ਕੱਟ ਕੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪਾਂ ਸਿੱਕੇ ਆਦਿਕ ਬਣਾਏ ਜਾਣ। ਝੱਟ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਹੋ ਗਈ। ਮੁਨਾਦੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਦਿਨ 'ਚੰਮ ਦੀ ਕਰਮੀ' ਚੱਲੇਗੀ। ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਜਿਹੀਆਂ ਅਤਿ ਕੀਮਤੀ ਧਾਰਤਾਂ ਦੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹੋਏ ਰੂਪਾਂ ਸਿੱਕੇ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨਫਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਚਮੜੇ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਲੈਣੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਫੌਰਨ ਜੇਲਾਂ ਵਿਚ ਤੁੰਨ ਸੁੱਟੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 'ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚੱਲਦੀਆਂ' ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਕੀਂ ਦੰਦਾਂ ਹੇਠ ਜੀਭਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਬੱਸ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ ਦਾ ਵਜੂਦ ਬਣ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜੱਗੋਂ ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ ਹੋਈ ਸਿਰਫ ਇਕ ਦਿਨ ਲਈ ਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਲੀਕ ਵਰਗੀ ਸੱਚਾਈ ਵੀ ਇਸ ਅਖੌਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜ ਗਈ ਕਿ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਬੇਡੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੀ ਚੱਲਦੀਆਂ ਨੇ...।'

ਚਲਾ ਰਹੀ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਝੁਰਦੇ ਹੋਏ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚੈਤੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਮੁਲਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਥੇ ਦੇ ਹਾਕਮ ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਹੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਡੀ ਚੁਰਾਈ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਰਲੇਆਮ ਅਤੇ ਗੁਜ਼ਰਾਤੀ ਮੁਸਲਿਮਾਨਾਂ ਦੇ ਨਰਸੰਘਾਰ ਜਿਹੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਕਿਸੇ ਛੇਡਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਾਂ ਇਹ ਜਾਣ ਲਈਏ ਕਿ ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਦਾ ਮੁੱਚ ਕਿਥੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਬੱਝਿਆ? ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪੈਂਡਾਂ ਵਿਚ ਖਮੇਸ਼ ਪਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਰੂੰਤਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਘੁਮਾਵਾਂਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ 'ਜੋਬਨ ਰੁੱਤ' ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਨ੍ਹੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਚਿਰਗ ਬੁਝਾਏ, ਕਿਤਨਿਆਂ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਦੁੱਭਰਾ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ।

ਉਦੋਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਦੁਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜਾਸੀ ਟੋਲੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਰੁੱਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪਾਂ ਇਹ ਜਾਣ ਲਈਏ ਕਿ ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਬੱਝਿਆ? ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪੈਂਡਾਂ ਵਿਚ ਖਮੇਸ਼ ਪਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਰੂੰਤਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਘੁਮਾਵਾਂਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ 'ਜੋਬਨ ਰੁੱਤ' ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਨ੍ਹੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਚਿਰਗ ਬੁਝਾਏ, ਕਿਤਨਿਆਂ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਦੁੱਭਰਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ।

ਸਦਾ ਮੌਜ-ਮਸਤਿਆਂ 'ਚ ਗਲਤਾਨ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਰੰਗੀਲੇ ਨੇ ਇਕ ਦਾ ਆਪਣੀ ਬੇਗਮ ਦਾ, ਛੁੱਬਦੀ ਬੇਤੀ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ 'ਸੌਂਕ' ਪਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਮਨਾ ਦਰਿਆ 'ਚ ਠਿੱਲੀ ਹੋਈ ਇਕ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਮਨਾ ਦਰਿਆ 'ਚ ਠਿੱਲੀ ਹੋਈ ਇਕ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਮਨਾ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਪਲਟਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਛੁੱਬਦੀ ਬੇਤੀ ਦੇ ਸਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਗਰਭਵਤੀ ਬੇਬੀ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਤੇ ਹਾਡਿਆਂ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰਕੇ, ਬੇਗਮ ਦਾ ਸੌਂਕ ਪੁਰਿਆ ਗਿਆ। ਜਮਨਾ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਛੁੱਬਦੀ ਜਾਂਦੀ ਉਸ ਬੇ-ਗੁਨਾਹ ਅੰਰਤ ਨੇ ਬਦ-ਅਸੀਂਸ਼ਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ- "ਹੈ ਅੱਲਾ, ਸਾਨੂੰ ਬੇ-ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਡੋਬ ਕੇ ਸਿਸ ਦੀ ਰੀਝ ਪੁਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਰੱਬ ਕਰੇ ਉਸਦਾ ਅੰਤ ਵੀ ਇਸੇ ਜਮਨਾ ਵਿਚ ਹੀ ਛੁੱਬਦੀਆਂ ਹੋਵੇ।" ਉਸ ਬਦਨਸੀਬ ਅੰਰਤ ਦਾ ਸਰਾਪ ਛੇਤੀ ਪੁਰਾਹੋ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਫਗਾਨ ਧਾਰਵੀਆਂ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਪੁੱਛ ਕੇ, ਇਉਂ ਆਖ ਛੱਡਦਾ- "ਹੁਨ੍ਹ ਦਿੱਲੀ ਦੂਰ ਅਸਤਾ" (ਭਾਵ 'ਹਾਲੇ ਦਿੱਲੀ ਦੂਰ ਹੈ')

ਇਕ ਸਮ ਇਹ ਨਸੁੰਈ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਜਮਨਾ ਦਰਿਆ ਕੰਢੇ ਸੈਰ-ਸਪਟਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਮ ਦੇ ਯੂਸਮਣੇ ਵਿਚ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਹਿਣਕਣਾ ਸੁਣ ਕੇ, ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠਾ

ਨੇ ਰੰਗੀਲੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੇਗਮਾਂ ਨੂੰ ਜਮਨਾ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਪਾਰ ਬੁਲਾਇਆ।

ਦੀਵਾਨ ਚੰਦੂ ਨੇ ਜਿਸ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹੋਮਤ ਦਾ ਹੱਥ-ਠੋਕ ਬਣ ਕੇ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦਿੱਤਾਂ ਹੋਇਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਰਚ ਕੇ, ਸਾਂਤੀ ਦੇ ਪੰਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸੀਸ 'ਤੇ ਗਰਮ ਰੇਤਾ ਪੁਆਇਆ, ਸਤਦੀ ਲੋਹ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਜਦੂ ਉਸ ਦੇ ਨੱਕ 'ਚ ਨਕੇਲ ਪਾ ਕੇ, ਮਰੇ ਹੋਏ ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗ ਉਸਾਂ ਵੱਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਕਤ ਦੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਕੱਢੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਵੇਂ ਗੁਰੂ 'ਤੇ ਰੇਤ ਪਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਉਸੇ ਕੱਢੇ ਨਾਲ ਚੰਦੂ ਪਾਪੀ ਦਾ ਸਿਰ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ 'ਰਤਨ'

ਬੀਬਲ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਚੁਸਤ-ਚਲਾਕੀਆਂ, ਹਜ਼ਰ-ਜਵਾਬੀਆਂ ਦੇ ਟਿੱਚਰ-ਕਿਸੇ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਅਸੀਂ ਰੱਜਦੇ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਚਮਚਾ-ਗੀਰੀ ਵਾਲੀ ਮਿਸਾਲ ਸੁਣ ਲਉ। ਸੰਨ 1586 ਵਿਚ ਇਹ ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਯੂਸਮਣੀ ਪਠਾਂ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਕੁਚਲੁਣ ਲਈ, ਲਾਮ-ਲਸਕਰ ਸਮੇਤ ਆਗਰੇ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ। ਅਕਬਰ ਦੀ ਯੂਸਮਣੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦਿੱਤਾਂ ਹੋਏ ਗਏ। ਲੋਗਨ-ਦੰਪਤੀ ਨੇ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦਿੱਤਾਂ ਹੋਏ ਗਏ। ਦੁਜਾ ਦੀ ਲੋਗਨ ਲੋਡੀ ਲੋਡਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹੋਏ ਗਏ। ਦੁਜਾ ਦੀ ਲੋਗਨ ਲੋਡੀ ਲੋਡਾਂ ਵ

The spice of life

Lets feel the spice of our country, see the color of our heart, taste the flavour of mom's hand and bring back the spirit of life. Welcome to **Taj Grocers**, your largest one stop asian grocery store in North Texas. We carry a large variety of fresh fruits & vegetables, excellent assortment of frozen foods. Great selection of rice, flour & spices for your every day needs. We also carry all DVD's, VIDEO rentals & CD's in all languages. Now introducing, a T-mobile authorized dealer, for your wireless needs and a ARC approved Travel Agent to find your travel deals. So lets enjoy the spice of life.

The spice of life

1009 W. Rochelle Road, Irving, Tx 75062. Tel: 972-570-2504 / Fax: 972-570-3033

ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ ਵਿਚ 'ਵਿਸਾਖੀ ਨਾਈਟ' ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬੀਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ): ਵਿਸਾਖੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਇਕ ਬਹਨਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਲੰਘ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵੀ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲੇ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਸ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਬਹਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲਮਜ਼ੂ-ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ ਨੇ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਰਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਵਿਸਾਖੀ ਨਾਈਟ-2009' ਲੇਕਵਿਉ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਕਰੀਕ ਦੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਲੰਘੀ 9 ਮਈ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਾਮ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਅਮਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵਿਸਾਖੀ ਪੁਰਖ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਆਪਣੀ ਤੱਕਰੀਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ। ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤ 'ਓ ਜੱਟਾ ਆਈ ਵਿਸਾਖੀ' ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੇ 'ਰੋਣਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਨਾਂ ਹੇਠ ਨਿੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਈਟਮ 'ਸੌਕੀਨ ਪੰਜਾਬਾਣੀ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਈ 'ਵੈਲੀ ਗੱਭਰੂ'। ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਭੰਗੜੇ ਦੀ ਟੀਮ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਉਂਦੀ ਸੀ। 'ਕੁੜੀਆਂ ਪੰਜਾਬਾਣੀ' ਤੇ 'ਧਮਾਲ' ਆਈਟਮਾਂ ਵੀ ਸਲਾਹੁਣਜੋਗ ਸਨ। ਬਚਿੰਤਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਗੀਤ 'ਡੋਲੀ' ਗਾ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰੀ ਲਵਾਈ। ਡੋਲੀ ਦੇ ਬਾਲੀਹੁੰਡ ਸਟਾਇਲ ਡਾਂਸ ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ-ਸੈਡ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਨੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਸਿੰਘ ਅੰਡ ਕਿੰਗ ਆਈਟਮ ਵਿਚ ਐਨੱਥਨੀ ਕੁਕ ਅਤੇ ਕਰਮਵੀਰ ਰਿੰਗ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ

ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਅਮੀਰਕਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਂਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

'ਅਣਥੀਲੇ ਪੁੱਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ' ਅਤੇ ਲੈਨਸਿੰਗ ਤੋਂ ਆਏ 'ਸ਼ੇਰ ਪੁੱਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ' ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਜੱਹਰ ਦਿਖਾਏ। 'ਵਿਰਸਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ' ਟੀਮ ਵਿਚ ਮੁੰਡਿਆਂ-ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੰਨੀਆਂ-ਮੁੰਨੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਈਟਮ

ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ ਅਤੇ ਕੈਲਮਜ਼ੂ ਦੀਆਂ ਸੁਆਈਆਂ ਦਾ ਗਿਆ 'ਅੰਡੀ-ਟੋਂਪ' ਕਿਸੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੰਝੀ ਹੋਈ ਅੰਡੀ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ 'ਤੇ ਤਾਤ ਤਾਤ ਵੱਜਦੀਆਂ ਤਾਤੀਆਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀਲੀ ਰੱਖਿਆ।

ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਨੱਚਦੀ ਜਵਾਨੀ ਭੰਗੜਾ ਟੀਮ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਟੀਮ ਨੇ 2008 ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਤਰ ਰਾਸਟਰੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਗਿਨੀਜ਼ ਬੁੱਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਹੀ ਆਏ ਗਾਇਕ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤ ਸੁਣਾ ਕੇ

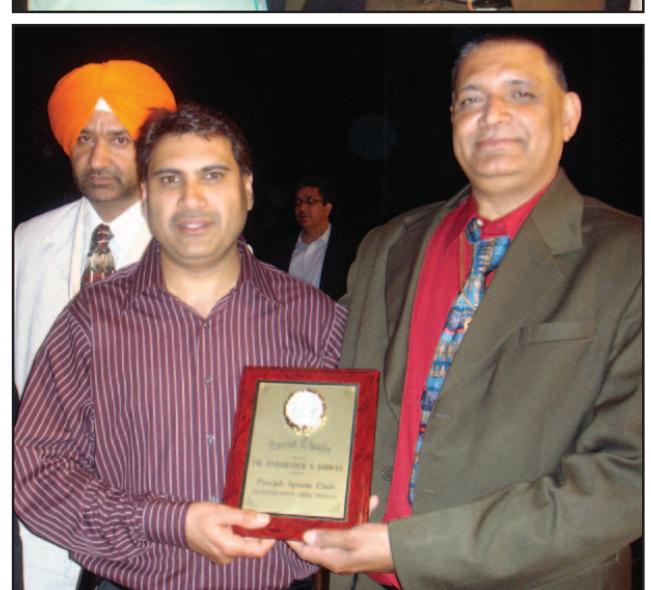
ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ।

ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਕੁਮਵਾਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੀਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੰਡੇ ਗਏ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਲੇਕਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਏ ਸਾਰੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਖਾਸ ਮਹਿਮਾਨ ਸਨ ਗਰੈੰਡ ਰੈਪਿਡਜ਼ ਤੋਂ ਸੰਨੀ ਧੂੜ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੀਰਜ ਸੈਣੀ, ਅਵਾਂਦਰ ਚਾਵਲਾ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਜੀਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਿਕਾਗੇ ਤੋਂ ਡਾ. ਹਰਜਿਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਰੁਪਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੈਨ, ਸੈਗਨਾ ਤੋਂ ਡਾ. ਬੀ.ਜੇ. ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਸਵਾਲ, ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਿੱਲੇ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਅਤੇ ਬਲਹਾਰ ਸਿੰਘ, ਕੈਲਮਜ਼ੂ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਰਾ 24 'ਤੇ)

ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ

ਨਵੀਂ ਵਿੱਲੀ : ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸੇਤੂ ਰੱਬ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਗਨੇੜ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਨੂੰ 260 ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕੱਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੋ ਸੌ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪਾਰ ਕਰ ਗਈ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਜਪ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਰਾਜ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਲ 160 ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਜਪ ਵੀ ਸੌ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪਾਰ ਕਰ ਗਈ ਤੇ ਸਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਤੀਜੇ ਮੇਰਚੇ ਨੂੰ 81 ਤੇ ਚੌਥੇ ਮੇਰਚੇ ਨੂੰ 27 ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਆਜਾਦ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ 14 ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ।

ਸੇਤੂਆਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ, ਪੀ. ਚਿਦਾਬਰਮ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਰ੍ਹਣ ਗਾਂਧੀ, ਕਲਿਆਣ ਸਿੰਘ, ਜੈਪ੍ਰਦਾ, ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ, ਲਾਲ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਤੇ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸੀ ਆਦਿ ਮਹਾਰਖੀ ਸ਼ਾਸਲ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਿਤ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਮੇਰਹਰ ਲਾਈ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰ. ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲੇ ਅੰਜਿਹੇ

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਘਟਿਆ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ : ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਨਵਰੀ-ਮਾਰਚ 2009 'ਚ 23.47 ਫੀਸਦੀ ਘੱਟ ਕੇ 8.2 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਸਥਾਤ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਵਿਚ ਵਧਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਮਰੀਕਾ ਮੰਦੀ ਦੀ ਮਾਰ ਹੋਠ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕੁਲ ਨਿਰਯਾਤ 22.63 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ 5.22 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤੀ, ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰਾਂ ਤੋਂ ਦਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਘੱਟ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਨਿਰਯਾਤ 6.75 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਸੀ।

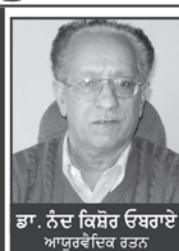
ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ 24.9 ਫੀਸਦੀ ਘੱਟ ਕੇ 2.96 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 3.94 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸੀ। ਜਨਵਰੀ-ਮਾਰਚ 2008 'ਚ ਦੋਵਾਂ ਮੁੱਲਕਾਂ ਦਰਮਾਨਾਨ ਕਾਰੋਬਾਰ 10.69 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਨਿਰਯਾਤ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਸੰਘ ਮੁਦਿਓ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਮੰਦੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੋਠ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ 2010 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਸੂਰੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਦ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਗੰਭੀਰ ਕੋਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੁਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ
ਦਾਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀ

ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ
ਸੂਗਰ ਕੇਟਰੋਲ

ਮਿਹਤ ਬਣਾਓ
ਇਸਤਰੀ ਹੋਰਾ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵ ਹਾਰੇਸ਼ੀ ਜਿੱਥੇ
ਮਰਦਾਨਾ ਅਤੇ ਅੱਗੂਂਦਾ ਦਾ ਪਿੱਛੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ
ਤਸੱਲੀਬਥਾਵ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ
ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ
(ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ
ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ
ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ
ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ
ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ
ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.
Contact : Dr. Shweat Oberoi E-mail : shweat077@yahoo.com
Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਕਿਹੜਾ ਜਿੱਤਿਆ ਕਿਹੜਾ ਹਾਰਿਆ

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (80)

ਕਾਂਗਰਸ	20
ਭਾਜਪਾ	10
ਬਸਪਾ	21
ਸਪਾ	23
ਹੋਰ	6

ਬਿਹਾਰ (40)

ਗਜ਼ਦ	04
ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ)	20
ਭਾਜਪਾ	12
ਕਾਂਗਰਸ	02
ਹੋਰ	02

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ (42)

ਮਾਕਪਾ	09
ਡਿਣਮੂਲ	19
ਕਾਂਗਰਸ	06
ਭਾਕਪਾ	02
ਹੋਰ	06

ਕਰਨਾਟਕ (28)

ਕਾਂਗਰਸ	06
ਭਾਜਪਾ	19
ਜਨਤਾ ਦਲ (ਐਸ)	03
ਸਪਾ	00
ਹੋਰ	00

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ (39)

ਕਾਂਗਰਸ	08
ਐਮ.ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ.	01
ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ.	18
ਏ.ਆਈ.ਏ.ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ.	09
ਹੋਰ	03

ਅੰਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (42)

ਕਾਂਗਰਸ	33
ਟੀ.ਡੀ.ਪੀ.	06
ਭਾਕਪਾ	00
ਟੀ.ਆਰ.ਏ.ਐਸ.	02
ਹੋਰ	01

ਪੰਜਾਬ (13)

ਕਾਂਗਰਸ	08
ਭਾਜਪਾ	01
ਹੋਰ	00

ਦਿੱਲੀ (7)

ਕਾਂਗਰਸ	07
ਭਾਜਪਾ	00
ਹੋਰ	00

ਕਸ਼ਮੀਰ (6)

ਕਾਂਗਰਸ</td

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਇਸ ਵਾਰ ਕਾਫੀ ਵੱਡੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ

-ਕਰਨ ਥਾਪਰ

24 ਅੰਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੁੱਕਰਵਾਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਾਰੇ ਅੰਦਰਾਂਤਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋਈਏ, ਪਰ ਸਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਸਵੇਰੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਢਾ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਂਗੇ।

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਛਲੇ 5 ਵਰ੍਷ਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਕਿਵੇਂ ਚੇਤੇ ਰੱਖੇਗਾ, ਇਹ ਗੱਲ ਅਕਸਰ ਮਨ ਵਿਚ ਉਠੇਂਦੀ ਹੈ। ਉਂਝ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਰਾਏ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਨੇਤਾ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਗਲਤ ਸਿੰਘ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ-ਕਦੇ ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕਦੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ-ਸੋਰ ਨਾਲ।

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਇਕ ਸੱਜਣ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ 'ਸਨ' (ਕੁਤਕਾਲ) ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਇਸ ਲਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੀਤੇ 5 ਵਰ੍਷ਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਨਾ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਾਰਤ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੱਜਣਾ ਦੇ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ

ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੰਗੇ ਨਿੱਜੀ ਸਬੰਧ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿੰਡਬਨਾ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਉਸਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਅਧਾਰੇ ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਚਰਚਾ 'ਚ ਹਨ।

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਈ ਚਾਰਜਸ਼ਟਿਡ ਵੀ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਕੈਬਿਨਟ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਿੱਖ ਸੋਰੇਨ, ਲਲੂ ਯਾਦਵ, ਤ ਸ ਲੀ ਮੂੰ ਦੀ ਨ, ਜੈਪ੍ਰਕਾਸ ਯਾਦਵ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਂ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੱਤਿਆ, ਕੁਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਚੌਰੀ ਅਤੇ ਕਬਿਤ ਬਲਾਤਕਾਰ ਵਰਗੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਤਸਲੀਮੁੰਦੀਨ

ਵਿਰੁਧ 9 ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਸਨ। ਇਕ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਸੋਰੇਨ ਅਤੇ ਜੈਪ੍ਰਕਾਸ ਯਾਦਵ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋੜੇ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹੇ ਚਰਚੇ ਵੀ ਸਨ ਕਿ ਕੁਝ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗੱਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਕਿਆਸਾਰਾਈਆਂ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੇਗਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ 'ਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 9 ਫੀਸਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਨਾਲ ਅਗੇ ਵਾਧਿਆ। ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਜਿਸ ਨੀਤੀ ਨੇ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ

ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦਿਵਾਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਦਾ ਦਬਾਅ ਪੈ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਭੁਲ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਵਿਨਿਵੇਸ਼, ਪੈਨਸ਼ਨ, ਬੈਂਕਿੰਗ ਸੁਧਾਰ, ਬੀਮਾ ਵਪਾਰ ਪੂਜੀ 'ਚ ਵਾਧਾ, ਕਿਰਤ-ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਰਲ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਰਿਟੇਲ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਕਦਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਰੱਖੇਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ 'ਤੇ ਹੱਤਿਆ, ਕੁਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਚੌਰੀ ਅਤੇ ਕਬਿਤ ਬਲਾਤਕਾਰ ਵਰਗੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ।

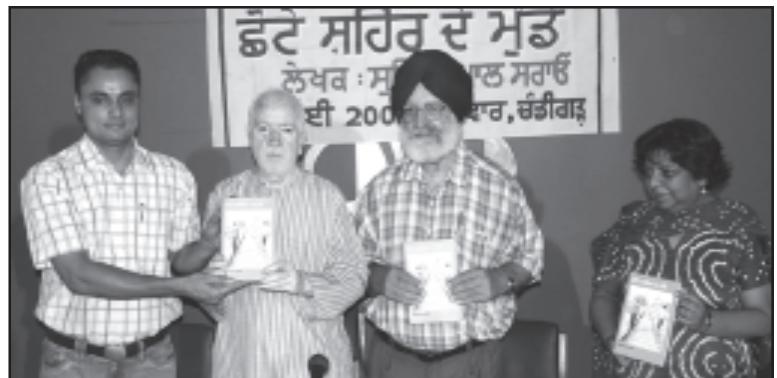
ਉਂਝ ਸਾਡੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਸੰਧੀ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਨੀਤੀ ਦਾ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੇਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਵਾਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੋਰਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਹੁਣ ਕੀ ਲਿਖੇਗਾ? ਕੀ ਆਪਣੇ ਇਸ ਕਾਰਜਕਾਲ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੰਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ?

ਹੁਣ ਜੋ ਚੋਣ ਨੀਤੀਜੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਲਈ ਸੱਤਾ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਹੁਣ ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਂਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਦੁਬਾਰਾ ਚੋਣਾ ਜਿੱਤ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਰਾਓ ਦਾ ਨਾਵਲ 'ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ' ਰਿਲੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਵਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਰਾਓ ਦੇ ਪਲੇਟੇ ਨਾਵਲ 'ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ' ਰੱਖੇ ਗਏ।

ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

'ਦਿ ਸੰਡੇ ਇੰਡੀਅਨ' ਦੀ ਸੰਪਾਦਕ ਨਿਰਪਮਾ ਦੱਤ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ਼ਤਵਾਰ ਆਪਣੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ।

ਡਿਪਟੀ ਇਤਿਹਾਸਕਰਟ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਡਾ. ਮੇਘਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੇਖਕ ਨੇ ਅਣਗੋਲੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਮਾਲ ਹੈ।

ਦਲਜਿੰਤ ਅਮੀਨ ਨੇ ਨਾਵਲ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨਾਵਲ ਉਹਨਾਂ ਅਣਗੋਲੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਫੇਕਸ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਸਿਰਫ਼ ਦੁਰ ਤੋਂ ਹੀ ਕੋਸਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਲੇਖਕ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਰਾਓ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਵਲ ਮੁੰਕੰਮਲ ਕਰਨ ਵਿਚ 13 ਸਾਲ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਕੁਲਬੀਰ ਦੇ ਨਾਂ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਮੌਕੇ ਭੇਟਾ ਨੇ ਨਾਵਲ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਦੇਸਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨਾਵਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਲੇਖਕ ਨੇ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਸਿੱਦਤ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਤਰ ਦੁਜੇ ਪਾਤਰ ਦੂਜੇ ਪਾਤਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਤਰ ਦੁਜੇ ਪਾਤਰ ਦੂਜੇ ਪਾਤਰ ਦੂਜੇ ਪਾਤਰ ਦੂਜੇ ਪਾਤਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਇਨੈਲੋ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਦਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ਾਇਆ

ਸਕੰਡਾ

ਪਤਨੀ ਇੰਡੀਆ ਚਲੇ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਆਪਾਂ
ਕਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਰੱਸੇ ਤੁੜਾ ਲਏ ਹਨ। ਨਾ ਰੰਨ ਹੈ ਨਾ
ਕੰਨ; ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪੌੜੀ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਪਉੜੇ
ਤੇ ਸਿੰਧੀ ਫਰਸ਼ ਤਕ ਪੁੱਤੀ ਛਾਲ ਮਾਰਾ, ਕਾਰਘੇਟਾਂ
ਤੇ ਜੁੜੀ ਸਮੇਤ ਦਗਤ ਦਗਤ ਕਰਦਾ ਫਿਰਾਂ,
ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਖਿਲਾਰਾਂ, ਸੋਫੇ 'ਤੇ
ਲੋਟਟੀਆਂ ਲਵਾਂ, ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਅੱਗੜਾਂ ਦੇ ਫੈਸ਼ਨ
ਸੇ ਦੇਖਾਂ... ਮਾਰ ਸਾਰਾ ਘਰ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਵਿਛਿਆ
ਪਿਆ ਹੈ। ਕਮਰੇ, ਕੰਧਾਂ, ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਹੋਦਾਂ
ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ... ਲਗਦਾ ਹੈ ਮੈਂ
ਭਾਰੀਣ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ ... ਪਰ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ
ਖੁਸ਼-ਫ਼ਹਿਮੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ
ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ-ਫਿਰ ਵੀ ਘਰਵਾਲੀ ਵਾਲੀ ਤਾਂ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਅਪਣੇ ਹੀ ਘਰ ਦੀ ਹੈ। ਜੁ ਰਾਂ ਲੰਮੀ ਸੋਚਾਂ, ਹਵਾ ਵਿਚ ਮੁੱਕੀਆਂ ਨਾ ਮਾਰਾਂ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦੀ ਲਤਾਈ ਨੰਗੇ ਧੜ ਲੜਨੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਯਥਾਰਥ ਵੱਲ ਮੌਤਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਤੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੇ ਮੈਦਾਨੇ-ਜੰਗ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਵਸਤੂਜਗਤ ਨੂੰ ਇਕ ਟੱਕ ਨਿਹਾਰਨ ਲਗਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਜਗਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਨਾ ਧੁੰਦਲਾ ਧੁੰਦਲਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕਮਾਲ ਹੈ ਅੱਜ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜਲੋਂ ਵਿਚ, ਪੂਰੀ ਸਮੂਲਤਾ ਸਹਿਤ ਉਸਾਗਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਣਕਾ ਕਿਣਕਾ ਸਪਸ਼ਟ ਫੋਕਸ ਵਿਚ ਆਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਨਿਕਟਦ੍ਵਾਰਾ ਤੋਂ ਤਕਿਆਂ ਮਾਲਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਕਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਵਿੱਚ ਹੈਂ, ਪਿਛੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈਂ।

ਹੋਏ ਕੱਪੜਿਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ, ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ, ਵਾਕਿਫ਼ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਲਿਜਾਣ ਲੋਗ ਪਏ, “ਆਹ ਡਰਇਰ ਦਾ ਮਾਤਾ ਜਿਹਾ ਪੇਚ ਢਿੱਲਾ ਹੈ, ਵੀਕਾਈਂਡ 'ਤੇ ਦੇਖਾਂਗਾ, ਮਾਤ੍ਰੇ ਜਿਹੇ ਕੱਪੜੇ ਸੁਕਾਉਣੇ ਹਨ, ਸੌ ਲੰਦਾ ਆਇਆ, ਉੱਜ ਵੀ ਅੱਜ ਕਲੁ ਘਰ ਵਾਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਘਰ ਸੰਨਾ ਸੰਨਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।” “ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜੀ, ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਲੰਗਰਪਾਣੀ ਏਧਰ ਹੀ ਫਕ ਜਾਇਆ ਕਰੋ।” ਹਫਤਾ ਪਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਯਾਦ ਰਹੇ ਮਸਲੇ ਦੇ ਸਦੀਹੀ ਹੱਲ ਲਈ ਅਪਣਾ ਠੰਡਾ ਦਿਮਾਗ ਹੈ।

ਅਦਰ-ਅਦਰਗੁ ਪੂਰਾ ਗਰਮਜ਼ਸ਼ੀ ਵਿਚ ਹੈ।
 ਨਿਕਟਵਰਤੀਆਂ ਦੇ ਤੇਵਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ
 ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀ ਨੋਟ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ
 ਆਪਾਂ ਪੈਂਤੇ ਬਦਲ ਲਈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਮੈਲੇ ਕੱਪੜੇ
 ਲਾਂਡਰੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸੁਰੂ ਕੀਤਾ
 ਪਰ ਕੁਝ ਹੀ ਡਾਲਰਾਂ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਤੇ ਹੋਣਗੇ, ਆਪਾਂ
 ਫੌਰਨ ਸੰਭਲ ਗਏ। ਸੋਚਿਆ ਹਣ ਵਕਤ ਆ
 ਗਿਆ ਹੈ ਛੁਡਾਇਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਵਾਈ
 ਕਰਨ ਦਾ; ਧਮਕ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਪਤਨੀ ਵੀ ਪਰਤ
 ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਭਰਨਾ ਤਾਂ
 ਧੋਣਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਪਤਨੀ ਵਾਂਗ ਡਾਲਰਾਂ 'ਤੇ ਡਕਾ
 ਨਹੀਂ ਮਰਵਾਉਣਾ। ਆਪਾਂ ਆਪਣੀਆਂ
 ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲਾਇਕੀਆਂ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਸੁਚੇਤ

ਹਾਂ। ਮਸਲਨ ਏਨਾ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਕੇ ਵੀ ਆਪਾਂ ਬੜੇ ਅਣਤਕਰਨੀਕੀ ਯਾਨਿ ਕਾਰੀਗਾਰੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹਾਂ, ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਇਲ੍ਹਾ ਦਾ ਨਾਂ ਇਲ੍ਹਾ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ, ਕੁੱਕੜ ਨਹੀਂ। ਹਥੋਤੀ ਚੱਕੀਏ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਮਾਰ ਲਈਦੀ ਹੈ, ਪੇਚਕਸ਼ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਉਲਟਾ ਚਲਣ ਲਗਦਾ ਹਾਂ, ਜੰਗ ਲੱਗ ਪਲਾਇਰ ਤਾਂ ਮੁੱਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਖੋਲਦਾ, ਪਾਨਿਆਂ ਦੇ ਬੋਹਿਸਾਬ ਨੰਬਰਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਆਪਣੇ ਖਣਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਪਲਾਸ਼ਾਂ, ਚਾਬੀਆਂ, ਜੰਬੂਰਾਂ, ਵਰਮਿਆਂ, ਰੈਂਚਾਂ ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ ਦੇ ਨਾਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਏਨਾ ਬੋਤੜਾ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਾਂ ਪੜ੍ਹ ਸਿੱਖ ਕੇ ਗਤਿਸ਼ਾਖ ਕਰੀਂ।

ਲਖ ਕੇ ਗਵਾਇਆ ਨਹਾ।
 ਆਪਣੀਆਂ ਹੋਰ ਰਗਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ।
 ਅਪਣਾ ਤਕਨੀਕ ਤੋਂ ਕਰੋ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਥਾਂ ਤਰਕੀਬ
 ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ... ਮੈਂ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਡ
 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪੀਲ ਪੰਨਿਆਂ ਵਾਲਾ ਪੇਸ਼ਾ
 ਚੁੱਕਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਇਕ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਉਪਕਰਣ

ਮੁੰਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਫਰਮ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਵਿਸ਼ਿਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲੱਭਣ ਦੇ ਚਾਲੀ ਢਾਲਰ, ਖਰਾਬੀ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੇ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਪੈਸਾ, ਤੇ ਨਵੇਂ ਪੁਰਜ਼ੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਲੱਗ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਲਾ ਪਾ ਕੇ ਦੋ ਸੈਂਕਡੇ ਤਕ ਗੱਲ ਅੱਪਤੂ। ਮਨ 'ਚ ਆਪਣੀ ਬੱਚਤ ਦੀ ਜੁਗਤ ਬਾਰੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਚਾਈ ਵਜੋਂ ਦੁਧਿਹਰ ਦੀ ਅਪਾਇੰਡੀਮੈਂਟ ਬਣਾ ਲਈ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਘਰੋਂ ਪੰਜੀ ਢਾਲਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ
ਇਲੈਕਟਰੀਸ਼ੀਅਨ ਦੇ ਘੰਟੇ ਲੇਟ ਪੁੱਜਾ ਹਾਂ। ਇਸ
ਦੌਰਾਨ ਅਪਣੀ ਆਪਣੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਫਾਈਨ
ਟਿਊਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਭਾਂਤ ਸਭਾਤੇ ਟੁਲਾਂ
ਨਾਲ ਲੈਸ ਮਕੈਨਿਕ ਦੀ ਮੈਂਲਾਂਡਰੀ ਰੂਮ
ਤਕ ਅਗਵਾਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੇਚਕਾਸ਼ਾਂ-
ਪਾਨਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਉਹ
ਡਰਾਇਰ ਦਾ ਢੱਕਣ ਖੋਲਦਾ ਹੈ। ਮੋਟੀਆਂ
ਪਤਲੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪੁਰਜ਼ਿਆ ਦਾ
ਗੋਰਖਧੰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ
ਦੇਖ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਚਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ
ਸੰਭਲਦਾ ਹਾਂ ‘ਅਜ ਫਟੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ’ ਮੈਂ
ਦਿੜਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਟਾਰਚ ਜਗ ਕੇ
ਇਸ ਜਮਾਂਟੇ ਨੂੰ ਸਾਰ ਪਾਰ ਘੋਖਦਾ
ਹੈ, ਟੈਸਟਰ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਚੈਕ ਕਰਦਾ
ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਮੌਚੇ ਉਪਰ ਦੀ ਉਸਦੀ
ਸਾਰੀ ਹਰਕਤ ਨੂੰ ਨੀਂਝ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ
ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ

ਮਨ ਵਿਚ ਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ
ਹਾਂ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਰਹੱਸ ਭਰੀ ਫੇਲਾ
ਫਰਾਲੀ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਕ ਚੌਥਸ ਪੁਰਜਾ
ਕਢ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਏਧਰ ਉਧਰ ਗਹੁ ਨਾਲ
ਵਾਚਦਾ ਜਾਂ ਵਾਚਣ ਦਾ ਚਕੋਸਲਾ ਕਰਦਾ ਉਹ
ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, "ਇਸਦਾ ਬਹੁਮਲ ਫਿੜ੍ਹਿਜ਼ਾ
ਉਡ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।"

“ਅੱਛਾ” ਮੈਂ ਬੋਤੀ ਸਿਹੀ ਤਸੱਲੀ ਮਹਿਸੂਸ
ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਪਟਿਆ ਪਹਾੜ, ਨਿਕਲੀ ਚੂਹੇ ਦੀ ਮੁੱਛਲੀ
“ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਧੈਸੇ ਲੱਗਣਗੇ ਨਵਾਂ ਫਿਲ੍ਹੇਜ਼ ਪੁਆਉਣ
ਦੇ ?”

“65 ਡਾਲਰ-25 ਡਾਲਰ ਫਿਉਜ਼ ਦੀ
ਕੀਮਤ, 40 ਡਾਲਰ ਮੇਰੀ ਮਿਹਨਤ”

“ਜੇ ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਫਿਉਜ਼ ਪਾ ਲਵਾਂ?”
ਆਪਣੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦਿੰਦ

“ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ, ਤਖਸ਼ੀਸ ਦੇ ਮੇਰੇ ਬਣਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿਉ” ਉਹ ਬੇਧਿਆਲੀ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਮੰਦਰਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਅੰਖ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁਰਜੇ ਦਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਨੰਬਰ ਪੁਛ ਕੇ ਲਿਖਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਨੁਕਸ ਕੱਢਣ ਦੇ ਚਾਲੀ ਡਾਲਰ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂਬੈਂ ਗੱਲ ਨ ਬਣੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਉਹ ਬੈਕਸ ਕਰਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਡਰਾਇਰ ਨੂੰ ਮੜ ਜੇਝਲ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਅਖਦਾ ਹਾਂ, ‘ਇਸਨੂੰ ਵਿਵੇਂ ਬੁੱਲ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿਉ’, ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲਣ ਦੇ ਕਜ਼ੀਏ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। “ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਕਾਨੰਨੀ

ਇਆ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ।'

ਫੁਰਾਂਟਾ ਦਾ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਰਹ ਹਨ। ਮੈਂ ਝੁਮਣ ਲਗਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਵੀ ਕੀ ਹਾਂ ਕਦੇ ਮਾਸਾ ਕਦੇ ਸੇਰ, ਅਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬੈਰ ਮੈਂ ਨੱਚਦਾ ਹੋਇਆ ਡਰਾਇਰ ਵਲ ਵਧਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਇਕ ਹੋਰ ਡਰ ਸਿਰ ਚੁਕਣ ਲਗਦਾ ਹੈ! ਇਹ ਚੱਲ ਤਾਂ ਪਿਆ ਪਰ ਜੇ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕਰੰਟ ਹੋਇਆ? ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਕੁਚੀਕੀਆ ਵੱਟਣ ਲਗਦਾ ਹਾਂ 'ਕੀ ਘੁਨਾ, ਡਰਪੋਕ, ਨਾਹਿਲ, ਕਿਸਮ ਦਾ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਮੈਂ, ਨਿਘਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਖੋਟਾ ਪੈਸਾ। ਅਨਪੁਤ ਆਦਮੀ ਵੀ ਅਜ ਕਲੁ ਮਸੀਨਾਂ ਠੀਕ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਕੀ ਹੈ ਮਰੀ ਔਕਾਤਾ? ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਰਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਕੀ ਕਰਾਂ ਮੇਰਾ ਡਰ ਯਥਾਰਥਕ ਹੈ, ਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਚਲ ਰਹੇ ਸ਼ਕਾ ਡਰਾਇਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਾਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਟੈਸਟਰ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦਾ ਫਿਰੇ। ਅਜੀਬ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪੁਹਿਲਾਦ ਭਗਤ ਨੂੰ ਤਧੇ ਬੰਸ ਤੇ ਕੀਤੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕ ਵਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਡਰਾਇਰ ਨੂੰ ਚੁਫੇਰਿਓ ਘੋਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਕੀਤੀ ਤੁਰੀ ਜਾਦੀ ਦਿਸ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਫਿਰ ਮੱਥਾ ਠਨਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕੀਤੀ ਦਿਸ ਵੀ ਪਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਰੀਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਿਆਚ ਆਖਿਆ ਕਿ ਚਿਕਾਸੀ ਦਾ

ਦੇਗਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸੰਦ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਟੈਸਟਰ ਖਰੀਦ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਬਾਬਦ ਵਿਚ ਮੇਡ ਦੇਵਵਾਂਗਾ, ਆਖਰ ਅਮਰੀਕਾ ਹੈ ਇਸਦਾ ਫਾਇਦਾ ਚੁਕੇ। ਏਨੇ ਕੁਦਿਨ ਕੱਪੜੇ ਸੁਕਾਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਮਿਸ਼ੀਨ ਦੀ ਮਾਰਚ ਦੀ ਮਰੀ ਜਿਹੀ ਧੁਪ ਦਾ ਵੀ ਫਾਇਦਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਪੁਰਜਾ ਟਾਈਮ ਸਿਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਸੰਡੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਫਿਉਂਝ ਫਿਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਵਾਰੇ ਵਾਰੇ ਜਾਈਏ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਕਿ
ਬੜੀ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਮੈਂ ਫਰਾਇਰ ਨੂੰ ਖੋਲ
ਲਿਆ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਫਿਉਜ਼ ਦਾ
ਪੁਰਸ਼ ਮੱਖਣ 'ਚੋਂ ਵਾਲ ਵਾਂਗ ਬਾਹਰ ਕੱਢ
ਲਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਉਲਟੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ
ਨਵਾਂ ਪੁਰਜਾ ਥਾਂ ਸਿਰ ਫਿਟ ਕਰ ਕੇ ਪੂਰੀ ਤਸੰਲੀ
ਨਾਲ ਡਰਾਇਰ ਮੁੜ ਅਸੈਂਬਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।
ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਪਸੀਨੇ-ਪਸੀਨੇ ਹੋ
ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਕੋਈ
ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਤਾਜ਼ਾ ਦਮ ਹੋਣ ਲਈ ਮੈਂ ਕੋਲਡ
ਡਰਿੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਕੰਮ ਰਹਿ ਗਿਆ ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਾ ਕੇ
ਦੇਖਣ ਦਾ। ਅਚਾਨਕ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਭੇਦਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੀ ਬਹੁਤ
ਹਾਂ। ਜੇ ਭਲਾ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਨਾਤ ਏਧਰ ਉਧਰ
ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ? ਮੈਨੂੰ ਭੁਲਣ੍ਹਣੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।
ਡਰਾਇਰ ਵੱਲ ਤੱਕਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਇਕ ਬੁਰਦ ਤੇ
ਖੜਕ ਸੰਸ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਸ

ਦੂਜੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਇਹ ਫਟ ਹੀ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜਮੀਨ ਖਿਸਕਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਕਮਾਲ ਹੈ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿੱਥੇ ਮੈਂ ਏਡੇ ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਬੈਠਾ। ਹਣ ਕੌਣ ਬੰਨ੍ਹੇਗਾ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਗਲ ਟੱਲੀ। ਪੰਗਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਣਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਗੁਸਾ ਆਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਰਨਾਂ ਵਾਂਗ ਢੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲਾ? ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਚੁਣੌਤੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਫੁਰਨੇ ਫੁਰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਕਦੇ ਕਦੇ ਚਾਨਣ ਦੀ ਲੀਕ ਜਿਹੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਅਕਸਰ ਹਨੇਰੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਹੀ ਬੰਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਘਰ ਫੁਰ ਕੇ ਹੀ ਤਮਾਸਾ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁਰੋਂ ਹੀ ਦੇਖੋ ਅਰਥਾਤ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਡਰਾਇਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਖੜੋਵੇ ਹੀ ਨਾ, ਮੇਨ ਸਵਿਚ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਨ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਇਵੇਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਗਰਜ 'ਚ ਲੱਗ ਮੇਨ ਸਵਿਚ ਅੱਡ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਡਰਾਇਰ ਦਾ ਸਵਿਚ ਆਨ ਕਰਕੇ ਢੂਰ ਗਰਜ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮੇਨ ਸਵਿਚ ਬਸ ਆਪਣਾ ਘੁੱਕਰ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹਾ ਮੁੱਖਾ ਵਿਚ ਪਾਗਲ ਹੈਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ। ਐਵੈਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਾਫਾਦਾਰ ਦੇਸਤ ਦੀ ਨੀਅਤ 'ਤੇ ਸੁੱਕ ਕੀਤਾ। “ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਡਰਾਇਰ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗ ਤੂੰ ਮੈਥੋਨ ਦੁਰ ਹੋ ਚਲਿਐ, ਮੈਥੋਨ ਭੁਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਚੱਲ ਪਾ ਜਾਂਦੀ” ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਘਟਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗ ਮੈਂ ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪਾ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀਅਰ ਦਾ ਕੈਨ ਖੱਲਦਾ ਹਾਂ। ਨਾਲ ਹੀ ਵਾਸ਼ਰ ਵਿਚ ਧੋਂ ਤੋਂ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਟਾਇਮਰ ਸੈਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਤਨੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਜ਼ਰੀ, ਡਰਾਇਰ ਦੀ ਘੁੱਕਰ, ਬੀਅਰ ਦਾ ਨਸ਼ਾ, ਤੇ ਟੀ ਵੀ ਤੇ ਮੇਰਾ ਮਨਪਸੰਦ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਾਰਚ ਮੈਡਨੈਸ, ਲੋਹੜਾ ਹੀ ਹੈ।... ਸੈਟ ਹੋਏ ਟਾਇਮ ਤੇ ਡਰਾਇਰ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੁੱਕੇ ਕੱਪੜੇ ਕੱਢਣ ਲਈ ਡਰਾਇਰ ਦੀ ਵਿੰਡੇ ਖੋਲ ਕੇ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਕੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕੱਪੜੇ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਦੇ ਉਵੇਂ ਗਿੱਲੇ ਪਏ ਹਨ।... ਡਰਾਇਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨੁਕਸ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੇ ਕਲ ਨੂੰ ਪਤਨੀ ਨੇ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਮੇਰਿਆ ਰੱਬਾ।

ਸੰਧ ਪੁੱਤ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ-ਸੁਮੱਤੇਰ ਸੰਧ

ਕੁਝ ਲੋਕ ਹੱਸਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੱਚੀ ਛੁੱਲ ਕਿਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਰੰਗ ਦੇ ਕਾਲੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੁਨਖੇ ਰੱਜ ਕੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੋਹਣੇ ਹੋਣ ਵਿਚ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਬਹੁਤਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਗੁਣ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗੁਣ 'ਕੱਠੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਸੋਹਣਾ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਰਾ ਵੀ ਤੇ ਸਿਆਣਾ ਵੀ। ਗੀਤਕਾਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਯੁੱਗ ਬਾਬੁ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਰਿਹੈ, ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਨੇ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ, ਬਰੀਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇਵੇ ਨੂੰ ਮਾਣਕ ਨੇ। ਬਿੰਦਰਖੀਆ ਤੇ ਸ਼ਸ਼ੇਰ ਸੰਘੂ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ 'ਤੰ ਮੇਰਾ ਮੈਂ ਤੇਰੀ' ਵਾਂਗ ਵਿਚਰੇ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗੀਤਕਾਰੀ ਦਾ ਸਿਖਰ ਹੀ ਸੰਧੁ ਹੈ। ਅਸਲ 'ਚ ਕੰਮ ਸੁਆਦਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਕੇਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬਕਾਉਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਬੁੜਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਹਨ। ਤਜ਼ਰਬਾ ਇਹੋ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਕਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਮਾਏ ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸੋਹਰਤ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਦੀਵੀ ਤੇ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਵਿਚ ਆਈ ਚਲਾਈ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਰਜਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੈਂਕੜੇ ਨਾਂ ਆਏ, ਪਰ ਚੇਤੇ 'ਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੱਸਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸੰਘੂ ਇਕ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਘਰਾਂ 'ਚ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਮਜ਼ਬੂਰੀ, ਲਾਚਾਰੀ ਤੇ ਬੇਬਸੀ ਦੇ ਪੁੰਏ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਭਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਕਈ ਵਾਰ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਘਾਟ ਸਾਹ ਸੂਤ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸੋਹਰਤ ਦਾ ਦੀਵਾ ਚੱਤੇ ਪਹਿਰ ਜਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਸ਼ੇਰ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਉਹ ਫਲਾਣੇ ਦਾ ਸਿੰਤਰ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿੰਤਰ ਹਨ। ਗਲਤ ਕੰਮ ਚੰਗੇ ਬੰਦਿਆਂ ਵੀ ਅਪਨਾਏ ਹਨ, ਪਰ ਸੰਘੂ ਨੇ ਟੀਸੀ ਦਾ ਬੇਰ ਕਿਸੇ ਸਹਾਰੇ ਨਹੀਂ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤ ਤੋਂਝੀਆ ਹੈ। ਤਾਰੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸੁਹਾਗ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰ ਵੇਖਣ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਆਪਣੇ ਇਕ ਨੇੜਲੇ ਸਿੰਤਰ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੋ, ਲਗਦੈ ਚੰਗੀ ਲੋਗੇਗੀ।

ਕਰਜ਼ੀ ਬੰਦਾ ਛੇਤੀ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਬਹੁਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ 'ਤੇ ਸੱਕ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਛੇਤੀ ਬੁੱਢਾਪੇ ਦੀ ਈਨੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਉਦੋਂ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਿਸ਼ੀਪਲ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਖੰਡੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਮਸਾਂ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਚਤੁਆ ਪਰ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੱਕ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਵੇਂ ਕਰੀਬ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ 'ਤੇ ਮੈਂ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨੀਝ ਨਾਲ ਵਿਚਰਿਆ ਹਾਂ ਪਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਉਹਦੀ ਸਹਿ ਗਾਇਕਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਗਈ ਹੈ। 'ਤੀਆਂ ਲੱਗੋਵਾਲ ਦੀਆਂ' 'ਤੇ ਮੈਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਦੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਉਹ ਹੋਰ ਜਵਾਨ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ, ਵੇਖਦਿਆਂ ਵੇਖਦਿਆਂ ਗੁਰਦਾਸ ਲਿਛਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਮਾਣਕ ਵੀ, ਜੱਸੋਵਾਲ ਹਙ ਗਿਆਂ, ਬਹੀਕਿਆਂ ਵਾਲਾ ਦੇਵ ਬੁੱਢਾਪੇ 'ਚ ਪਹੁੰਚਾ ਫਸਾ ਬੈਠਾ ਪਰ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਹਾਲੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਜਵਾਨੀ 'ਚ ਲਗਦੇ, ਤੇ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ, ਯਕੀਨ ਕਰਿਓ ਸ਼ਮਸੇਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੁ ਵੀ ਕਦੇ ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ਼ਮਸੇਰ ਨੂੰ ਕਈ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਦੇ ਨੇ, ਕਈ ਗੀਤਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਰ ਉਹਦੇ ਵਰਗ ਸਿਰਤੀ ਬੰਦਾ ਟਾਂਵਾ-ਟਲਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੰਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗਾਇਕਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕ ਰਾਜ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੂ ਹੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਅਸੀਵਿਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਉਦੋਂ 'ਅਜੀਤ' ਤੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' 'ਚ ਮੌਕੇ ਵੀ ਛੱਪਣ ਲੰਗਾ ਸੀ। ਇਕ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਜੋਂ, ਬਹੀਕਿਆਂ ਵਾਲਾ ਦੇਵ ਬਣਨ ਦੀ ਚਾਹਨਾ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। 'ਉੱਚਾ ਬੁਰਜ ਲਾਹੌਰ ਦਾ' ਵਾਲੀ, ਭਾਵ ਚਤੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਪਿੱਛੇ ਦੇਵ ਤੇ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸੰਘੂ ਦੀ ਫੋਟੋ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਚਿਣਗ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਆਪਾਂ ਰਜੀਨਾਮਾ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਲੋਗੇ ਰਹੇ। ਪਹਿਲੇ ਸੌਂਕੀ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਾਨ 'ਚ ਸਮਸ਼ੇਰ ਨੇ 'ਮਾਹਿਲਪੁਰ 'ਚ 'ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਮੌਹਲੇਧਾਰ ਬਾਰਿਸ਼' ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ। ਸਰਦਲ ਸਿੰਕੰਦਰ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਕਰਕੇ ਉਹਨੇ ਜੱਕਰ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮਾਣਕ ਦੇ ਨਾਂ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ: "ਭੇਂਚੇ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕਲਮ-ਘਸਾਈ ਮਾਣਕ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।"

ਆਪ کوڑ ਐਂਤ ਸੇਚੀਏ।' ਮਾਣਕ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਕਲ ਗਈ ਤੇ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਜਿਉਣਾ ਮੌਤ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਈਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਫਿਰ ਇਥੋਂ ਹੀ ਸਮਸੇਰ ਨਾਲ ਨਾਜ਼ਾਨੀ ਦੀ ਗੁੱਲ ਚੱਲੀ। ਮਾਣਕ ਸੰਜਲਾ ਸੀ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਰਹੇ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਬਿੰਦਰਖੀਏ ਵਰਗੇ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਨ ਵਿਚ ਸਮਸੇਰ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੁਮਿਕਾ ਹੈ। 'ਦੁੱਧਟਾ ਤੇਰਾ ਸੱਤ ਰੰਗ ਦਾ... ਤੇਰੇ 'ਜੁ ਤੇਰਾ ਸਾਰ ਬੋਲਦਾ'

ਵਰਗੇ ਹਿੱਟ ਗੀਤ ਸੰਧੁ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਤਵਿੰਦਰ ਬਿੱਟੀ ਨੇ 'ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਛੱਤਰੀ' ਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਇਕ ਕਬੂਲਰ ਚੀਨਾ' ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਸਿਖਰ ਵਿਖਾਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਦੇਵ ਤੇ ਮਾਣਕ ਨਿਭੇ, ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੇ ਮੁਹੱਮਦ ਸਦੀਕ ਚੱਲੇ, ਇਵੇਂ ਇੱਕ ਯੁਗ ਸਮਸ਼ੇਰ ਤੇ ਬਿੰਦਰਖੀਏ ਦੇ ਨਾਮ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਹੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਧੁ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਵਧੀਆ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਬਣੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਬੰਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਜਿਹੜੀ ਕਿਤਾਬ 'ਕੋਈ ਦਿਤੀ ਜਵਾਬ' ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਲਿਖੀ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ

A black and white portrait of a man with a beard and mustache. He is wearing a large, traditional Indian turban (dastar) and a light-colored, collared shirt. The image is a close-up, focusing on his face and upper torso.

ਤੇ ਜਾਣਵਾਲੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਯਥਾਰਤਵਾਦੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਸਮਸ਼ੇਰ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲਵਾਂ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਟੀ-ਸੀਰੀਜ਼ ਜ਼ਰੀਏ 'ਆਓ ਸਾਰੇ ਨੌਜਿਏ' ਤੱਕ ਹਿੱਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੁ ਬਾਰੇ ਇਕ ਮਾਤਰ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਜਿਸ ਵੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਹੈ ਪਾਰਸ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹਾਦਾ ਹੁਣ ਤੀਕਰ ਇਕ ਨੁਕਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹਾਲੇ ਵੀ ਬਣ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਉਹਨੇ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਕਈ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਹੱਥ ਅਜਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਗੁਲਜਾਰ ਸੰਘੂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ' ਨਿਕਲੀ, ਸ਼ਾਇਰ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਕੋਲ ਵੀ ਰਹੀ ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਨਾਲ ਸਮਸ਼ੇਰ ਨੇ ਇਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਸਮਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਤਬਲਾ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਤਾਲ ਨਾਲ ਉੱਠ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪੈਰ ਤਬਲੇ ਦੀ ਤਾਲ ਨਾਲ ਉੱਠ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਦੇ ਆਲੋਚਨ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗਾਇਕ ਬਾਰੇ ਫੀਚਰ ਲੰਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਣੀ ਹੋਵੇ ਸਮਸ਼ੇਰ ਵਰਗੀ ਲੱਛੇਦਾਰ, ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਤੇ ਹਾਸਰਸ ਸੁਬਦਾਵਲੀ ਆਮ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੱਖ ਬਚਾ ਕੇ ਸਰਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਆਦਤ ਸੁਰਜੀਤ ਨੂੰ ਸੀ, ਉਹੀ ਆਦਤ ਕਈ ਵਾਰ ਸਮਸ਼ੇਰ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਝਲਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮੂਧੇ ਮੂਰ ਸੁੱਟਣ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਰਦਲੀ

ਸਿਕੰਦਰ ਨਾਲ ਸਮੱਝਤਾ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।
ਪਰ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਸ਼ਬਦੀ
ਜੰਗਬੰਦੀ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰਕੇ ਉਹ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਪੁਰ ਤੋਂ ਖਿਸਕ ਕੇ ਬੰਗਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟਿੰਬਿਊਨ' ਛਘਣ ਲੱਗ ਤਾਂ ਇਧਰ ਉਹਨੇ ਸਥ ਐਡੀਟਰ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਇਹੋ ਅਖਥਾਰ ਉਹਦੀ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਪਛਾਣ ਹੈ। 'ਲੋਕ ਸੁਰਾਂ 'ਤੇ ਸੁਰ ਦਰਿਆਓਂ ਪਾਰ ਦੇ' ਉਹਦੀਆਂ ਇਧਰਲੇ ਤੇ ਉਧਰਲੇ ਗਾਇਕਾਂ ਬਾਰੇ ਦੋ ਅਹਿਮ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹਨ। ਮੰਟੋ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾਂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਰੇਖਾ ਚਿੰਤਰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸੁਆਦ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਚੀਰਹਾੜ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਿਓ ਫਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਸਮਾਜੇਰ ਸੰਧਾਂ।

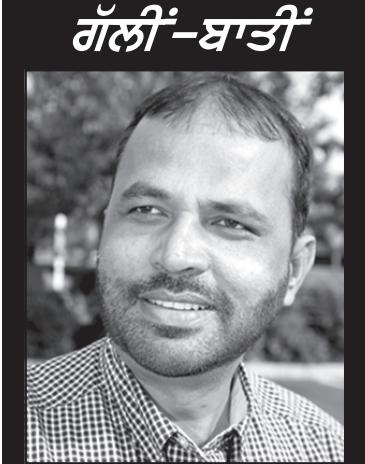
ਬਾਰੇ ਦੇ ਅਹਿਮ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹਨ। ਮੰਟੇ
ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾਂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਜੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸੁਆਦ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਚੀਰਫਾਤ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਥਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਿਓ ਫਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸੰਘੂ।
ਬਹੀਕੇ ਵਾਲੇ ਦੇਵ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਉਹਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾਈ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ 'ਜਾਨੀ ਚੋਰ' ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਗੀਤਕਾਰੀ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਚੁਪੈ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਬਿੰਦਰਖੀ ਤੋਂ ਤਕ ਤਕਰੀਬਨ ਰੁੱਧ ਹੀ ਰਿਹਾ। 'ਪੁੱਤ ਜੱਟਾਂ' ਦੇ ਲਈ ਜਗਜੀਤ ਨੇ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਇਕ ਗੀਤ ਲਿਖਵਾਇਆ ਤੇ ਫਿਰ... ਦਰਜਨਾਂ ਕੈਸਿਟਾਂ, ਰੀਲਾਂ, ਐਲਬਮਾਂ ਸਮੱਸ਼ੇਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਛੋਲੀ ਪਾਈਆਂ। ਇਕ ਵੇਲੇ ਉਦਾਸ ਗੀਤ

ਜਾ ਕਰਵਾਈ। ਚੱਠਨੀਤ ਅਹਜਾ ਉਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਮਸੇਵਾ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਦਾ ਉਪਯਕ ਬਣਿਆ ਉਦੋਂ ਜਸਵੰਤ ਭੰਵਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸਮਸੇਰ ਤੋਂ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਪੁਲਾਅ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਗੀਤਕਾਰੀ ਵਿਚ ਭੜਕ੍ਹ ਪਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

‘ਬਦਲ ਜੱਟੀ ਦਾ’ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਗੀਤ ਸ਼ਾਸ਼ੇਰ ਨੇ ਲਿਖੇ ਫੇਰ ‘ਦਿਲ ਦਾ ਮਾਲਾ’, ‘ਪੀ ਜੱਟ ਦੀ’, ‘ਜਖਾਨੀ ਜੱਟ’, ‘ਜੇਰ ਜੱਟ ਦਾ’, ਤੇ ਗੀਰ-ਰਾਂਝ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਉਹਨੇ ਗੀਤ ਲਿਖੇ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਫੰਨ ਨਾਲ ਗੀਤਕਾਰੀ ਸਿਰੋਂ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕੰਪਨੀਆਂ ਐਚ.ਐਮ.ਵੀ. ਵਾਂਗ ਰਾਇਲਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ।

ଗୁଲି-ବାତି

ਐਸ. અસ્ટેક ડેરા

ਫੋਨ: 925-752-8025

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੀਤਕਾਰ ਭੁਖੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹਾਂਤੇ ਗਾਇਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਫਿੰਡੋਂਗ ਪਿੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਲੇ ਤੇ ਫੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਿਰਫ਼ ਫਿੰਡ ਨਾਲ ਹੈ। ਸ਼ਾਮਲੇ ਜੁਗਾਡੀ ਹੈ, ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਜਿਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਬੱਬੂ ਮਾਨ ਵਰਗਾ ਗਵੱਈਆ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲੇ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਬਿੰਦਰਖੀਏ ਤੇ ਸ਼ਾਮਲੇ ਰਿਕੋ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਦੋ ਪਾਸੇ ਰਹੇ ਤੇ ਟਾਸ ਵਾਂਗ ਵਖਰੇਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਹਦਾ ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਗੀਤ ਹੰਸ ਦੇ ਨਾਂ ਹੈ:

ਸਮਸੇਰ ਦਾ ਗੋਰਾ ਨਿਸ਼ੇਹ ਰੰਗ ਹੈ। ਉਹ
 ਦਾੜੀ ਰੰਗਦੈ ਪਰ ਕਲਫ਼ ਕਿਸ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਵਰਤਦੈ
 ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਦੁਰਬੀਨ ਲੈ ਕੇ ਨੇਡਿਓ
 ਵੀ ਵੇਖਿਓ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹਦੀ ਦਾੜੀ ਦੇ ਚੰਗੇ ਹੋਣ
 ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ
 ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਰ ਹਾਲੇ ਹੈ ਪੁਰਾ ਜੁਆਨ। ਦਾਰ
 ਉਹਦੀ ਵੀ ਪਹਿਲ ਸੌਂਕ ਹੈ। ਉਹ ਲਧਿਆਣੈ
 'ਚ ਮਦਾਰਪੁਰ ਜੰਮਿਆ, ਬੰਗ ਲਾਗੇ ਗੁਣਾਚੌਰ
 ਪਿੰਡ 'ਚ ਸੁਖਬੀਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਵਿਅਹਿਆ ਗਿਆ।
 ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਲਧਿਆਣੈ ਤੋਂ ਐਮ.ਏ. ਕੀਤੀ
 ਤੇ ਬੰਗਿਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ
 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ 'ਚ ਹੀ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਧੀ
 ਤੇ ਪੇਂਤ ਵਿਆਹ ਲਈ ਹਨ।

ਸੱਚ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਚ ਚਪਤਾਨੀ ਲੱਗਾ ਮਾਣ ਨੀ, ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਸਿਰੋਂ ਬੜਿਆਂ ਨੇ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਸ਼ਸ਼ਮੇਰ ਤੇ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਅਲਿਹਦਾ ਅਲਿਹਦਾ ਕਰਕੇ ਵੇਖਣਾ ਅੱਖਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਜਿੰਦਗੀ ਇਸੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਲਖੇ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਸਗੋਂ ਇਥੋਂ ਹੀ ਮਾੜੇ ਬਾਣੀਏ ਜਿੰਨੀ ਖੱਠੀ ਵੀ ਖੱਟੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਸ਼ੇਰ ਜਦੋਂ ਬੁਲ੍ਹੀ 'ਚ ਹੋਸ ਤਾਂ ਖੇਰ
 ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ
 ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਰਾਰਤ ਕਰਨੋਂ ਹਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।
 ਸ਼ਾਸ਼ੇਰ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਬਿੱਲਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੈ ਬੜਾ
 ਸਿਆਣਾ। ਸੈਂ ਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕ
 ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਵਿਚਰੇ ਹੀ ਨਹੀਂ,
 ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਪੈਂਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ
 ਉਹ ਸੱਤ ਵਾਰ 'ਡੱਗ ਕੇ ਅੰਠਵੀਂ ਵਾਰ ਸਫਲਤਾ
 ਨਾਲ ਉਠਣ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਜਾਣ ਗਿਆ ਹੈ।'

NirpalKaur.com

ਨਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਡਾਟ ਕੌਮ

A WEBSITE SHOWCASING THE TASTE OF PUNJABI FOOD

ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ ਰਸੋਈ ਖਿੱਚੇ ਇਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ

VISIT : WWW.NIRPALKAUR.COM
HOME COOKING, FASHION AND HEALTH

ਇਰਾਨੀਆਂ ਵਰਗਾ ਹਸਨ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ

ਲੜੀ ਜੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਖ ਦੇਂਦੇ

ਇਰਾਨੀਆਂ ਵਰਗਾ ਹੁਨਰ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ। ਏਨੇ ਸੈਦਾਈ ਕਿ ਪੇਪਰ ਕਲਿੱਪ ਵੀ ਬੈਗਰ ਪੋਟਿੰਗ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਹੋਰਕ ਘਰ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਫਰਸ਼ ਕਾਲੀਨਾ ਲਾਲ ਢਕੇ ਹੋਏ। ਪਹਿਲਵੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮਹਲ ਦੰਗ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਇਹ। ਜੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਆਈਆਂ ਸੁਗਾਤਾਂ ਸਜੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਕਿਸ ਕਿਸ ਦਿਨ, ਕਿਸ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਬਾਬਤ, ਕੀ ਕੀ ਕੈਂਸਲੇ ਲਈ ਗਏ ਤੇ ਕਿਸ ਕਿਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੈਨਿਨ, ਸਟਾਲਿਨ, ਚਰੀਲ, ਰੂਜਵਾਲਟ, ਮੌਲਿਨੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦੇ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਮੈਨੂੰ ਜੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਰਹਿ ਗਈਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਾਡੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਵੇਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਰਥ, ਘੋਤਿਆਂ ਦੇ ਸਾਜ਼, ਜੇਵਰ, ਸਰਾਬ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਪੈਮਾਨੇ, ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸਾਜ਼, ਤੁਹਾਨੂੰ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹਿੱਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਇਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਗਲੀਚੇ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਾਇੰਗ ਰੁਮ ਵਿਚਲਾ ਕਾਲੀਨ ਪੁਰਾਣਾ ਰੁਮਾਲ ਲੱਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਇਰਾਨੀ ਪ੍ਰੇਦੈਸਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜੁਨ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਉਣੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਾਲੀਨ ਮੈਂ ਵਲੋਟ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਲੁਕਾ ਦਿਆਂਗਾ। ਮੇਰਾ ਕਾਲੀਨ ਸਹਾਨਾ ਹੈ, ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ, ਇਰਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ। ਕਾਲੀਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸੋਅ ਰੂਮਜ਼ ਵਿਚ ਜਾਓ। ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ 15 ਜਰਬ 8 ਇਂਚ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਵਾਲੀ ਐਲਬਮ ਰੱਖਣਗੇ। ਐਲਬਮ ਵਿਚ ਫੋਟੋਆਂ ਨਹੀਂ, ਅਸਲੀ ਕਾਲੀਨ ਹਨ, ਨਿਕੇ ਨਿਕੇ। ਤੁਸੀਂ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ ਤੇ ਸਾਈਜ਼ ਦੋਂ। ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਡੀ ਪੰਜਾਂਦਾ ਕਾਲੀਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇਗਾ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਭੇਜ ਦੇਣਗੇ। ਕਾਲੀਨ ਦੇ ਇਹ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਨਮੂਨੇ ਵੀ ਵਿਕਦੇ ਹਨ, ਦੋ-ਦੋ ਸੌ ਦਾ ਇਕ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਸ ਨਮੂਨੇ ਬਹੀਦ ਪਿਆਇਆ, ਸੁਹਣੇ ਫਰੇਮਾਂ ਵਿਚ ਜੜਾ ਕੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਖਲੀਲ ਗੰਬਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ—“ਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੂਸਾ ਦੇ ਹਰਮ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਜਾਇਓ।” ਪਰ ਫਿਰ ਉਹ ਖਮੋਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਰਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਗੀ। ਸਹਿਜੇ, ਕੋਈ ਕੋਈ ਲਾਗਿਓ ਲੰਘਦਾ ਆਖ ਜਾਂਦਾ—ਖੁਸ਼ ਆਮਦੀਦ ਇਸਾਮਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਖੁਸ਼ ਆਮਦੀਦ। ਇਕ ਬੰਦਾ ਸਲਾਮ ਅਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਲਾਗੇ ਖੱਲੇਤਾ ਰਿਹਾ, ਦੋ ਕੁ ਮਿੰਟ ਕੁਝ ਵਾਕ ਬੋਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਫਿਰ ਮੇਰੀ ਦਾਹੜੀ ਚੁੰਮ ਕੇ ਚਲ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਰੁਹਾਨੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ—ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਇਹ ਭਾਈ? ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ—ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਗਰਤ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੈਰ ਮੰਗੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਫਿਰ ਕਿਹਾ— ਮੈਨੂੰ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਦੀਮਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸ਼ਾਨ ਬਰਕਰਾਰ ਨੀਂ ਆਪਣੀ ਕੋਸ ਦੀ ਸਾਨ ਹਰ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇਗਾ, ਤੇਰੀ ਸ਼ਕਲ ਫੁਲਾਂ ਲੱਦੀ ਟਾਹਣੀ ਨਾਲ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਅਰਥ ਸੀ, ਬਾਹਰ ਵਲ ਵਾਪਸ ਜਾਓ। ਏਨੇ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦੇ... ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਚੰਗ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਥੇ ਆਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਇਕ ਦਿਲਕਸ਼ ਅਦਾ ਦੇਖ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਤਕਨੀਕ ਹਰ ਜੋ ਹੈ ਕੀ ਕੀ ਮਾਸੂਮ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਹੋਰਨ ਹੈਂ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਜੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਮਨਾਵਾਂਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਰਵਾਇਤਿਆਂ ਦਾ ਅਦਵ ਕਰਨਾ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।”

ਖਲੀਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਵਿਰਾਧ, ਉਸਦੇ ਵਰਜਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਬੀਵੀ ਸਮੇਤ ਅੰਦਰਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਤਾਂ ਛੇ ਛੁੱਟ ਲੰਮੇ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਮੇਰੀ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਟਾਹਣੀ ਛੁਹਾਈ, ਪੂਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅਧਾਰੀ ਛਾਤੀ ਤੋਂ ਹੋਂਖ ਰੱਖ ਕੇ ਚੁਕਿਆ, ਫਿਰ ਫੁਲਾਂ ਲੱਦੀ ਟਾਹਣੀ ਨਾਲ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਅਰਥ ਸੀ, ਬਾਹਰ ਵਲ ਵਾਪਸ ਜਾਓ। ਏਨੇ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦੇ... ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਚੰਗ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਥੇ ਆਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਰਾਨੀਆਂ ਦੀ

ਅਤੇ ਇਹ ਇਕ ਦਿਲਕਸ਼ ਅਦਾ ਦੇਖ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਤਕਨੀਕ ਹਰ ਜੋ ਹੈ ਕੀ ਕੀ ਮਾਸੂਮ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਹੋਰਨ ਹੈਂ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਨਹਿਰੀ ਮਿਸ਼ਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਾ ਮੈਂ ਹੀਰਿਆਂ ਵਰਗੀ ਦੀਸੀ ਮਿਸ਼ਨੀ ਤਾਂ ਦੇਖੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਥੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮਿਸ਼ਨੀ ਕਿਵੇਂ?

ਅਨਸਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ—ਜੀ ਇਸ ਵਿਚ ਕੇਸਰ ਮਿਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੇਸਰੀ ਮਿਸ਼ਨੀ

ਉਹ ਹੱਸ ਪਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ—ਠੀਕ

ਕੇਵਲ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਮਿਲੇਗੀ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਜਿੰਨਾ ਕੇਸਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਟੁੱਗਣਾ ਕੇਵਲ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰਕ ਰੇਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਸਰੀ ਮਿਸ਼ਨੀ ਦੇ ਮਰਤਬਾਨ ਹਨ, ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਕਿ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਮਿਸ਼ਨੀ ਦੀ ਚਾਹ ਦਿਉ, ਹਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਸਫਰ ਰੱਸਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ, ਲੋਕਲ ਵੀ, ਦੂਰ ਵੀ। ਹੋਰਕ ਬਸ ਏ.ਸੀ। ਪਿਛਲਾ ਅੱਧ ਹਿੱਸਾ ਅੰਤਰਾਂ ਲਈ ਅਗਲਾ ਅੱਧ ਮਰਦਾਂ ਲਈ। ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਤਾਕੀਆਂ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਕ ਅਜਨਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਸਾਫਰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਸੀਟ ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨਿਆ, ਅਰਜ ਕੀਤੀ—ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸੀਟ 'ਤੇ ਆ ਜਾਓ ਮੇਰੇ ਵਾਲੀ 'ਤੇ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੀਟ ਤੇ ਕੈਥ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦੇ? ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ— ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਲੀ ਵੀ ਅਗਲੀ ਅੱਧ ਮਰਦਾਂ ਲਈ। ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਤਾਕੀਆਂ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਕ ਅਜਨਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਸਾਫਰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਸੀਟ ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨਿਆ, ਅਰਜ ਕੀਤੀ—ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸੀਟ 'ਤੇ ਆ ਜਾਓ ਮੇਰੇ ਵਾਲੀ 'ਤੇ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੀਟ ਤੇ ਕੈਥ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦੇ? ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ— ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਲੀ ਵੀ ਅਗਲੀ ਅੱਧ ਮਰਦਾਂ ਲਈ। ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਤਾਕੀਆਂ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਕ ਅਜਨਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਸਾਫਰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਸੀਟ ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨਿਆ, ਅਰਜ ਕੀਤੀ—ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸੀਟ 'ਤੇ ਆ ਜਾਓ ਮੇਰੇ ਵਾਲੀ 'ਤੇ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੀਟ ਤੇ ਕੈਥ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦੇ? ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ— ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਲੀ ਵੀ ਅਗਲੀ ਅੱਧ ਮਰਦਾਂ ਲਈ। ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਤਾਕੀਆਂ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਕ ਅਜਨਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਸਾਫਰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਸੀਟ ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨਿਆ, ਅਰਜ ਕੀਤੀ—ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸੀਟ 'ਤੇ ਆ ਜਾਓ ਮੇਰੇ ਵਾਲੀ 'ਤੇ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੀਟ ਤੇ ਕੈਥ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦੇ? ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ— ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਲੀ ਵੀ ਅਗਲੀ ਅੱਧ ਮਰਦਾਂ ਲਈ। ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਤਾਕੀਆਂ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਕ ਅਜਨਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਸਾਫਰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਸੀਟ ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨਿਆ, ਅਰਜ ਕੀਤੀ—ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸੀਟ 'ਤੇ ਆ ਜਾਓ ਮੇਰੇ ਵਾਲੀ 'ਤੇ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੀਟ ਤੇ ਕੈਥ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦੇ? ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ— ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਲੀ ਵੀ ਅਗਲੀ ਅੱਧ ਮਰਦਾਂ ਲਈ। ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਤਾਕੀਆਂ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਕ ਅਜਨਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਸਾਫਰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਸੀਟ ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨਿਆ, ਅਰਜ ਕੀਤੀ—ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸੀਟ 'ਤੇ ਆ ਜਾਓ ਮੇਰੇ ਵਾਲੀ 'ਤੇ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੀਟ ਤੇ ਕੈਥ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦੇ? ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ— ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਲੀ ਵੀ ਅਗਲੀ ਅੱਧ ਮਰਦਾਂ ਲਈ। ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਤਾਕੀਆਂ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਕ ਅਜਨਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਸਾਫਰ ਮੇਰੇ ਤੋ

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਰੇ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ

10 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੀਜੀ ਦੇ ਜਥੇ ਨਾਲ ਧਰਮ-ਯੁਧ ਮੇਰਚੇ ਵਿਚ ਗਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਤੱਤ ਦਾ ਅੰਤੀਅਲ ਵਤੀਰਾ ਇਸ ਧਰਮ ਯੁਧ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੱਖਰੇ ਹੀ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਪਾ ਦੇਵੇਗਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਏਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਂਝ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੀਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰੀ ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੇਰਚੇ ਵਿਚ ਗਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਨੂੰ ਅਕਸਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਰੱਖ ਕੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਛੱਡਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਇਸ ਧਰਮ ਯੁਧ ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਹਿਮ ਮੇਤ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਦੁਖਦਾਈ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੇਂਦ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਤੁਪੇ ਹਿਰਦੇ ਠਾਰਨ ਦਾ ਅਮਲ ਸੀ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਟੈਂਕਾਂ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿਰਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਹਲਚਲ ਮਚਾਈ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਕਿਸੇ 'ਗੈਰ' ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ।

ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਉਦੋਂ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਘਰ ਜੰਵ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖੱਲੋਤੀ ਜੰਵ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸਾ, ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਫੌਜ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜ ਦੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਗੁੰਜਦੀ ਧੁਨ ਸੁਣੀ।

ਮੇਰੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਉਪਰ ਬੰਬ ਬਣ ਕੇ ਫਟੀ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਨਾਲ ਜੋ ਘਾਤਕ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਏਨੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਾ।

ਮੈਂ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਘਰ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਈ। ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੇਰਚੇ ਵਿਚ ਇਸ ਅਹਿਮ ਮੇਤ ਪਿੰਡ ਪੰਥਕ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰਨਾ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੰਨ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਫੁੱਲੀ ਸੂਰਧਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬਤ ਬਾਲ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਪਣੀਆਂ ਦੇ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਬਣ ਰਹੇ ਜਥੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਲ ਕੁਚ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਤਾਬ ਸਨ। ਮੈਂ ਤੁਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਲ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਜਥੇ ਸੰਗ ਰਲ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਹਰਿਮੰਦਰ ਜੋ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਵਧ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਅਹਿਮ ਸਾਕਥ ਬਾਰੇ ਬਾਰੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਇਕ ਬੱਚੀ ਦੀ ਵੇਦਨਾ:

‘ਉਠ ਜਾਗ ਨੀਂ ਮਾਂਏ ਸੁੰਤੀਏ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਉੱਡੀ ਪੂਰ ਨੀਂ

ਮੇਰਾ ਸੋਹਣਾ ਤੁਝਤ ਅਕਾਲ ਦਾ
ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਚਕਨਾਚੁਰ ਨੀਂ’

ਸੁਣਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਯਾਦਾਂ ਚ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਉਠੁੰਦਾ ਹੈ।

‘ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅਨਾਉਂਸਮੈਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜਥੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੇਤ 'ਤੇ ਇਕਰੋਂ ਹੋ

ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬੀਜੀ

ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ

ਸੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਜਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਾਹਲੀ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਭੰਗਲੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਦੋ ਰਾਹੀਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਟਾਹਲੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਕੇ ਇਕ ਸਾਈਕਲ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠ ਗਈ ਤੇ ਟਾਹਲੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ। ਟਾਹਲੀ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਉਥੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਜਥੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਿਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵੀ ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਘਟਨਾਕਮ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਸਮਝ ਗਈ ਕਿ ਬੀਬੀਆਂ ਹੁਣ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤੇ ਇਥੋਂ ਹੀ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਜਾਣਗੀਆਂ ਸੈਂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅਛੋਪਲੇ ਹੀ ਅਗਾਂਹ ਵਧ ਰਹੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਲੀ... ਤੇ ਕੁਝ ਵਿੱਥ ਬਣਾ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰ ਪਈ।

ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸਾਂ, ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ 2 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੀ ਪੰਜ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਸੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਥੇ ਵਿਚ ਰਲ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਣ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਦਾਰਜੀ (ਮੇਰੇ ਡੈਡੀ) ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੋਰ ਸੇਹਤਬਾਬ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖੱਲੋਤੀ ਜੰਵ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸਾ, ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਫੌਜ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਹਲਚਲ ਮਚਾਈ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਕਿਸੇ 'ਗੈਰ' ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ।

ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਉਦੋਂ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਘਰ ਜੰਵ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖੱਲੋਤੀ ਜੰਵ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸਾ, ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਫੌਜ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਹਲਚਲ ਮਚਾਈ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਕਿਸੇ 'ਗੈਰ' ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ।

“ਤੁੰਕਿੱਧਰ?”
ਮੈਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਜਵਾਬ ਨਾ ਅਹੁਤਿਆ।

“ਬੈਣਾ ਤੂੰ ਨੂੰ ਜਾਣਾ, ਤੂੰ ਘਰ ਬਹਿ ਜਾ ਕੇ...।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ।

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਓਗੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਵੀ ਜਾਇ...।” ਮੈਨੂੰ ਸੋਚ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਨਈ...ਤੁਹਾਡੀ ਮੰਮੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਈ ਹੋਈ ਆ...। ਮੈਂ ਘਰੇ ਈ ਰਹਿੱਦੇ...।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਈ ਹੋਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਈ ਹੋਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਆਗਾਂਹ ਤੁਰ ਪਈ।

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਓਗੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਵੀ ਜਾਇ...।” ਮੈਨੂੰ ਸੋਚ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਨਈ...ਤੁਹਾਡੀ ਮੰਮੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਈ ਹੋਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਘਰੇ ਈ ਰਹਿੱਦੇ...।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਈ ਹੋਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਈ ਹੋਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਆਗਾਂਹ ਤੁਰ ਪਈ।

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਈ ਹੋਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।” ਮੈਨੂੰ ਸੋਚ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਈ ਹੋਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਆਗਾਂਹ ਤੁਰ ਪਈ।

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਈ ਹੋਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।” ਮੈਨੂੰ ਸੋਚ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਈ ਹੋਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਆਗਾਂਹ ਤੁਰ ਪਈ।

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਈ ਹੋਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।” ਮੈਨੂੰ ਸੋਚ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਈ ਹੋਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਆਗਾਂਹ ਤੁਰ ਪਈ।

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ

ਮਾਸਟਰ ਜੈਡ

ਮਾਸਟਰ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਜੈਡ ਹਣ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਚੁੱਕ ਹੈ। ਗੋਡਿਆਂ ਦੀ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹਨੂੰ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਨੂੰ ਢਿਲੁੰਡ ਫਾਂਸ ਕਰਨ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਦੀ ਕਾਂ ਅੱਖ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਅੱਜ ਵੀ ਕਾਇਮ ਏ। ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਸਹਿਰ 'ਚੋਂ ਗਜ਼ਰਿਆਂ ਜਦ ਉਹ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਦਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਿਲ-ਹੁਲਾਰੇ ਜਿਹੇ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਤਰਾਸੀ ਜਿਹੀ ਦੇ ਭਾਵ ਉਪਜਦੇ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛਾਂਹ ਨੂੰ ਰੀਲੁ ਘੁੰਮਦੀ ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖੜ੍ਹਦਾ-ਮਠਿਆਈ ਦੀ ਭਰੀ ਪਲੇਟ ਲੈ ਕੇ, ਕਦੇ ਬਾਬਾ ਅਦਲੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਲ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜੀ, ਸਿਰ ਝੁਕਾਈ ਤੁਰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ। ਅਗਲੇ ਪਲ ਜਰਨੈਲ ਮੌਰੇ ਖੜ੍ਹਾ ਜੱਤੀ ਪਲਿਸ਼ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ... ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਪਦੇ ਟੋਏ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਕਿੰਨਾ ਭੋਲਾ ਪੰਡੀ ਜਿਹਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ।... ਕੇਂਦੇ ਭੋਗਾ, ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਡ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਨ ਸਾਹਮਣੇ

ਜੋਗੇ ਭੰਗਲ

ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ, ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਮੇਰਾ ਹਸਾ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਤੈਸ ਵਿਚ ਵੀ ਲੈ ਆਉਂਦੀਆਂ... ਭੋਲਿਆ, ਦੇਖੀ ਕਿਤੇ...। ਇਹ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪ੍ਰੈਸ਼ੀਡੈਟ ਆ। ਸੇਚ ਕੇ ਮੈਂ ਅਧਿਅੰਤ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾਰਮਲ ਸਹਿਰੀ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਅੱਜ ਤੋਂ ਦਸ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਹੋਣੀ। ਕੁਝ ਕੁ ਸਹੂਲਤ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਬਦਲੀ ਜੈਡ ਵਾਲੇ ਸਕੁਲ 'ਚ ਕਰਵਾ' ਲਈ। ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਬੜੀਆਂ ਅੱਜੀਬੇ ਗਰੀਬ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ। ਜਿਆਦਾਤ ਰਗੱਲਾਂ ਮਾਸਟਰ ਦਿਨੋਸ਼ ਅਤੇ ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਜੋੜੀ ਰਾਹੀਂ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਆਈਆਂ। ਸੂਰੂ ਸੂਰੂ ਵਿਚ ਸੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਰ ਪੈਰ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭ ਰਿਹਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਕੇ ਅੱਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਂਜ ਮਾਸਟਰ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਜੈਡ ਸੈਨੂੰ ਹੁਲੀਏ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਭਲਾ, ਨਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗਿਉ 'ਪਰਦਾ' ਸਰਕਣ ਲੱਗਾ। ਉਹਦੇ ਧੂਰ ਤੱਕ ਜਾਣ ਲਈ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਨਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

“ਇਹ ਜੈਡ ਕੀ ਹੋਇਆ?” ਆਖਿਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਬੋਲ ਹਲਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁੱਛਣਾ ਹੀ ਪਿਆ। ਸੂਣ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮਾਸਟਰ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਹੱਸੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਸੇ ਨੇ ਦਫ਼ਤਰ ਮੂਹਰੇ ਟਹਿਲ ਰਹੀਆਂ ਘੁੰਮਿਆਂ ਦੇ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਢੁੱਡੇ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਬਾਉ ਜੀ, ਕੀ ਦੱਸੀਏ। ਇਹਦੀਆਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਈ ਇਕ ਅਚੰਭਾ ਨੇ।” ਦਿਨੋਸ਼ ਨੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਨਜ਼ਰ ਦੁਤਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਇਹਦੀ ਹਰ ਹਰਕਤ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਆ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਥੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਲ 'ਚ ਇਹਦੀਆਂ ਲਿਚਾਡਿਚੀਆਂ 'ਤੇ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲਿਖ ਸਕਦਾ।” ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਹਜ਼ੀਰੀ ਲਵਾਈ।

“ਜੈਡ ਨਾਂ ਇਹਦਾ ਆਪਣਾ ਈ ਗਲ 'ਚ ਪਵਾਇਆ ਪਟਾ ਆ। ਅਥੇ ਬੁਹਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਜੈਡ ਨਾਲ ਬਣਦੇ ਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਆ... ਜਿਦਾ ਦਾ ਇਹ ਪੜ੍ਹਦਾ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਈ ਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਟ੍ਰੈਨਿੰਗ ਵੇਅ ਨਾਲ ਜੈਡ ਕਹਿਣਾ ਸੂਰੂ ਕਰ 'ਤਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਭੜਾ ਪਿੱਟਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਹੱਥਿਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ।” ਦਿਨੋਸ਼ ਨੇ ਦੱਸਿਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਓ ਕੱਦ ਜਿਹਾ ਜਰਨੈਲ ਖੜ੍ਹਿਆ ਪਿੱਸਿਆ ਪਰੇ ਖੜ੍ਹੀ ਦੁਬਕੀ ਜਿਹੀ ਉਹ ਭੋਲੀ ਚਿੜੀ ਜਿਹੀ ਕੁੜੀ, “ਆਹ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਦੇ ਨੰਬਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਮਾਜ਼ਰਾ ਆ?” ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਸਕੁਲ 'ਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਤੰਦੂਰ ਕਾਂਡ ਵਾਂਗ ਭੱਖਦੀ ਬੜੀ ਸੀ।

ਦੋਵੇਂ ਮਾਸਟਰ ਹੱਸਣੋਂ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੇ। ਫਿਰ ਦਿਨੋਸ਼ ਸੀਰੀਅਸ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਭੋਲਿਆ, “ਜੇ ਸਹੀ ਪੁੱਛਦੇ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਇਹਦੇ 'ਚ ਮਾਸਟਰਾਂ ਆਲੀ ਗੱਲ ਈ ਕੋਈ ਨਈਆਂ।”

“ਇਹਨੂੰ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਰੋਈਏ, ਇਹ ਬੜਾ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੀ ਦੀਨਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਆਲੀ ਪਾਲਸੀ ਵਰਤਦਾ। ਪਤੇ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ। ਮਾਸਟਰਾਂ ਦੇ ਗਰੂਪ ਤਾਂ ਇਹ ਬਣਾਂਦਾ ਈ ਬਣਾਂਦਾ। ਅਗਹਾ ਪਿੰਡ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਨਿਆਇਆਂ 'ਚ ਪਾਟੇ ਧਾੜ ਪਾਈ ਹੋਈ ਆ।” ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਦਿਨੋਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਗਹਾਂ ਤੋਰਿਆ।

“ਇਕ ਇਹਨੂੰ ਜਰਨੈਲ ਪਲਿਆ ਆ। ਉਹ ਗਰੂਪ ਬਣਾ ਕੇ ਨਿਆਇਆਂ ਨੂੰ ਅਗਹਾਂ ਕਮਾਂਡ ਦਿੰਦਾ। ਜਰਨੈਲ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਇਹਦੇ ਕੋਲ ਆ। ਇਹ ਬਾਲਮੀਕੀਆਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ। ਜਿਹਤਾ ਸਕੁਲ 'ਚੋਂ ਉੱਚਾ ਲੰਮਾ ਧੂਪ 'ਚ ਨਿਕਲਦਾ ਦਿਓ ਜਿਹਾ ਮੁੰਡਾ ਲੱਗ, ਸਮਝ ਲਿਉ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਥੈਂਡੀ ਵੀ ਭੁੱਲਦੀ ਆ। ਦਸਵੀਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਦਿਨੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਤੁਰਦਾ ਰੁਕ ਗਿਆ, “ਹੁਣੇ ਬੱਤੇ ਮਿੰਟਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਲਾਗੇ ਸਟੋਰ ਦੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਨਿਆਇਆਂ ਨੇ ਦੁੱਧ ਗਰਮ ਕਰਨ ਆਉਣਾ। ਆਪਣੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਬੀਬ ਥਾਣੀਂ ਦੇਖ ਲਿਉ ਡਰਮਾ।”

“ਹੈ!” ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਨ ਜਿਹਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ

ਉਹ ਕਲਾਸਾਂ ਵਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਜੇ ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਮਿੰਟ ਹੀ ਹੋਏ ਹੁਣੇ ਆ ਗਿਆ ਨੂੰ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲਾਗੇ ਘੁਸਰ ਮੁਸਰ ਜਿਹੀ ਸੁਣਨ ਲੱਗੀ। ਮੈਂ ਬੀਬ ਰਾਹੀਂ ਦੇਖਿਆ, ਨਿਆਣੇ ਦੁੱਧ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਗਿਲਾਸਾਂ 'ਚ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹੇ ਨੂੰ ਜੈਡ ਚੁਪਕੇ ਚੁਪਕੇ ਜਿਹੇ ਉਸ ਕਮਰੇ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਗਿਲਾਸ ਲਗਭਗ ਅਧੇ ਅਧੇ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਸਨ। ਇਹਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਗਿਲਾਸ ਭਰਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਗਿਲਾਸ ਲੈ ਕੇ ਪਰੇ ਨੂੰ ਖਿਸਕ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਇਕ ਪੁਸ਼ਨ ਹੋਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਗਿਆ, “ਇਹ ਕੀ?” ਮੈਂ ਅਜੇ ਸੇਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਰਮੇਸ਼ ਮੇਰੇ ਸਰੂਅ ਆ ਖੜ੍ਹਿਆ, “ਕਿਉਂ ਸਮਝੇ ਕੁਛ?”

“ਨਈਆਂ, ਮੈਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਇਹਦੀ ਪਾਲਿਸ਼ੀ।” ਰਮੇਸ਼ ਹੋਰ ਸਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਮਝੋਗੇ। ਇਹਦੀ ਕਮੀਨਗੀ।... ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਧ ਡਬਲ ਪੀਣਾ, ਪੈਸੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇਣੇ ਆ... ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛੋਗੇ ਕਿਉਂ?... ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੋਰਿਊਂ ਹੀਂ ਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਰੇਗਾ.... ਮੈਂ ਮਿਠਾ ਘੱਟ ਲੈਨਾ, ਹਿਸਾਬ ਬਰਾਬਰ।”

“ਪਰ ਮਿਠਾ ਤਾਂ ਬਾਕੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ।” ਰਮੇਸ਼ ਹੋਰ ਸਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਮਝੋਗੇ। ਇਹਦੀ ਕਮੀਨਗੀ।... ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਧ ਡਬਲ ਪੀਣਾ, ਪੈਸੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇਣੇ ਆ... ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛੋਗੇ ਕਿਉਂ?... ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੋਰਿਊਂ ਹੀਂ ਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਰੇਗਾ।... ਮੈਂ ਮਿਠਾ ਘੱਟ ਲੈਨਾ, ਹਿਸਾਬ ਬਰਾਬਰ।”

“ਪਰ ਮਿਠਾ ਤਾਂ ਬਾਕੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ।” ਰਮੇਸ਼ ਹੋਰ ਸਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਮਝੋਗੇ। ਇਹਦੀ ਕਮੀਨਗੀ।... ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਧ ਡਬਲ ਪੀਣਾ, ਪੈਸੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇਣੇ ਆ... ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛੋਗੇ ਕਿਉਂ?... ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੋਰਿਊਂ ਹੀਂ ਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਰੇਗਾ।... ਮੈਂ ਮਿਠਾ ਘੱਟ ਲੈਨਾ, ਹਿਸਾਬ ਬਰਾਬਰ।”

“ਪਰ ਮਿਠਾ ਤਾਂ ਬਾਕੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ।” ਰਮੇਸ਼ ਹੋਰ ਸਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਮਝੋਗੇ। ਇਹਦੀ ਕਮੀਨਗੀ।... ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਧ ਡਬਲ ਪੀਣਾ, ਪੈਸੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇਣੇ ਆ... ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛੋਗੇ ਕਿਉਂ?... ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੋਰਿਊਂ ਹੀਂ ਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਰੇਗਾ।... ਮੈਂ ਮਿਠਾ ਘੱਟ ਲੈਨਾ, ਹਿਸਾਬ ਬਰਾਬਰ।”

“ਪਰ ਮਿਠਾ ਤਾਂ ਬਾਕੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ।” ਰਮੇਸ਼ ਹੋਰ ਸਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਮਝੋਗੇ। ਇ

Punjabi Pack only on DISH Network!

Call to Subscribe TODAY!

1-888-242-2276

PUNJABI PACK \$19.99/mo.

dish
INTERNATIONAL TV
NETWORK

punjabi

mh
MILONE

jus
punjab

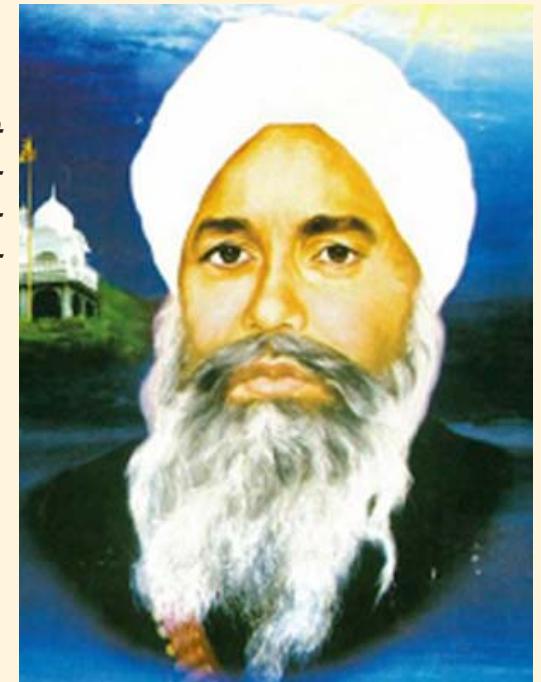
etc
ਪੰਜਾਬੀ

All prices, packages and programming subject to change without notice. Local and state sales taxes may apply. Programming is available for single-family dwellings located in the continental United States. All DISH Network programming, and any other services that are provided, are subject to the terms and conditions of the promotional agreement and Residential Customer Agreement, which is available upon request. Hardware and programming sold separately. Customer must subscribe to minimum programming, including DishFAMILY, DishMEXICO, TurboHD Bronze or a qualifying International package, or a \$6.00/mo. Service Access fee will apply in addition to the monthly price for International programming. A second dish antenna may be required to view both International and American programming. Additional receivers must be activated in conjunction with a primary receiver, and are subject to a \$5.00 or \$7.00 per month programming access fee per receiver, depending on model selected. All services marks and trademarks belong to their respective owners. ©2009, DISH Network L.L.C. All rights reserved.

ਖੁਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨਾ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ॥ ਧੰਨ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੁਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ॥

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਣੁੱਤੀ ਸੁਖਸੀਅਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਸਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੁਬਾਣਾ ਬਰਾਦਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਵਕਾ ਹੀ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਉਜਵਲ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ

ਵਲੋਂ

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜ਼ੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਆਨਾ

10005 Colorado Street Crown Point IN 46307

ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ 59ਵੀਂ ਬਰਸੀ

ਪੁਰਨ ਸੁਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਆਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ

5 ਜੂਨ ਸੁਕਰਵਾਰ 9:30 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ
6 ਜੂਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ 7:30 ਤੋਂ 9:00 ਵਜੇ

ਸਮਾਪਤੀ ਅਤੇ ਭੋਗ

7 ਜੂਨ ਐਤਵਾਰ 10:00 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ

ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ

ਰਾਗੀ ਜਥੇ

ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀਲਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਇੰਡੀਆਨਾ
ਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਰਮੂਲਾ ਸ੍ਰੀਨਗਰ
ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਊਬੈਂਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਲੋਂ 7 ਜੂਨ 2009 ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਇਹ ਚੌਥਾ ਮੇਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਅੈਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੁਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਬਣਾਓ ਜੀ।

6 ਜੂਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀਲਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਗੇ

ਸੰਗਤ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ

ਪਿਤਰਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋੜੜਾ (ਚੇਅਰਮੈਨ): 765-714-2699, ਪਾਲ ਖਲੀਲ (ਸਹਾਇਕ ਚੇਅਰਮੈਨ): 269-861-1800, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ (ਪ੍ਰਧਾਨ): 317-362-5843, ਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ (ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ): 574-320-3242, ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਸਕੱਤਰ): 219-741-2119, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ (ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ): 646-420-8682, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ (ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ): 219-670-7289, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ (ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ), ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ (ਸਹਾਇਕ ਖਜ਼ਾਨਚੀ): 219-775-5903, ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ (ਸਹਾਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ): 219-484-9403, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ (ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ) 219-588-1817, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੈਂਡੀ (ਫੰਡਰੇਸਰ ਸਕੱਤਰ) 219-617--5641, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਭੀਵਾਲ (ਫੰਡਰੇਸਰ ਚੇਅਰਮੈਨ): 515-991-4274, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੇਲੀਆ (ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸਕੱਤਰ): 219-218-2042, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਬਾਨੂ (ਫੰਡਰੇਸਰ ਸਕੱਤਰ): 219-828-8410

ਟਰਸਟੀ

ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਡਾਲਾ), ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋੜੜਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਡਿਪਟੀ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਨਪਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਗਿਆਣਾ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਤਲਵੰਡੀ ਕੁਕਿਆਂ), ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਅਵਾਨ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲੀਆ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੰਟੀ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਲੇਮਪੁਰ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੇਲੀਆ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਤਲਵੰਡੀ ਕੁਕਿਆਂ), ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ